

URSULA K. LE GUINOVÁ

KRONIKY ZÁPADNÍHO
POBŘEŽÍ

TRIFID

Ursula K. Le Guinová
Kroniky Západního pobřeží

*Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována
ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.*

Annals of the Western Shore Omnibus

Gifts

Copyright © 2004 by Ursula K. Le Guin

Translation © Petr Kotrle, 2017

Voices

Copyright © 2006 by Ursula K. Le Guin

Translation © Petr Kotrle, 2017

Powers

Copyright © 2007 by Ursula K. Le Guin

Translation © Jakub Němeček, 2017

Cover illustration © Larry Rostant, 2017

© Stanislav Juhaňák – Triton, 2017

ISBN 978-80-7553-334-0 (pdf)

Stanislav Juhaňák – TRITON, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10

www.tridistri.cz

URSULA K. LE GUINOVÁ

**KRONIKY ZÁPADNÍHO
POBŘEŽÍ**

URSULA K . LE GUINOVÁ
KRONIKY ZÁPADNÍHO
POBŘEŽÍ

Stanislav Juhaňák – TRITON

DARY

1

Byl ztracený, když k nám přišel, a já se obávám, že stříbrné lžičky, které nám ukradl, ho nezachránily, když utekl a odešel do vysoko položených panství v horách. Přesto nám ten ztracený muž, ten uprchlík, nakonec ukázal cestu.

Gry mu říkala uprchlík. Když přišel, byla přesvědčená o tom, že spáchal něco strašného, někoho zavraždil nebo zradil, a teď utíkal před postou. Co jiného mohlo přivést Dolňáka sem, mezi nás?

„Nevědomost,“ řekl jsem. „Nic o nás neví. Nebojí se nás.“

„Říkal, že ho lidé dole varovali, aby mezi čarodějníky nechodil.“

„Jenže neví nic o darech,“ nedal jsem se. „Jsou to pro něho jenom řeči. Pověsti, lži...“

Oba jsme nepochybně měli pravdu. Emmon určitě utíkal, i když možná jen před zaslouženou pověstí zloděje, nebo před nudou, byl neposedný, nebojácný, zvědavý a bezvýznamný jako štěně, které běhá všude, kam je nos zavede. Když si dnes vybavím jeho přízvuk a obraty, vím, že pocházel z míst daleko na jihu, ještě za Algalandou, kde to, co se vyprávělo o Vysočině, nebylo víc než pověsti – staré báchorky o vzdálené zemi na severu, kde žijí v mrazivých horách zlí čarodějníci a dělají neuvěřitelné věci.

Kdyby uvěřil tomu, co mu v Danneru napovídali, nikdy by nahoru do Caspromantu nepřišel. Kdyby uvěřil nám, nikdy by se nevydal výš do hor. Měl velice rád příběhy, a tak poslouchal ty, které jsme mu vyprávěli, ale nevěřil jim. Byl to člověk z města, měl nějaké vzdělání a procestoval Nížiny. Znal svět. Kdo jsme pro něho byli, já a Gry? Co jsme mohli vědět, slepý chlapec a mrzutá dívka, šestnáctiletí, zabředlí do pověr a zanedbanosti bezútěšných usedlostí v kopcích, které jsme tak hrdě označovali za svá panství? Jak byl lenivý a vlídný, vybízel nás, abychom o svých mocných schopnostech mluvili, ale když nás pak poslouchal a viděl prostý, tvrdý život, který tu vedeme, těžkou chudobu, mrzáky a zaostalé farmáře, když viděl naši neznalost všeho, co se nachází mimo tyto tmavé kopce, určitě si říkal: To jistě, ti určitě mají mocné schopnosti, odrbaní fracci!

Gry a já jsme se báli, že když nás opustil, odešel do Geremantu. Je kruté si představit, že tam možná pořád je, sice živý, ale otrok, s nohama zkroucenýma jako vývršky, obličejem zručně deformovaným pro Erroyovo pobavení, nebo očima doopravdy oslepenýma, narozdíl od mých. Erroy by totiž jeho lehkomyšlnost a drzost nestrpěl ani hodinu.

Když si pustil jazyk na špacír, snažil jsem se, aby nepřišel otci na oči, ale jen proto, že Canoc byl popudlivý a měl špatnou náladu, ne proto, že bych se bál, že by svůj dar někdy použil bez dobrého důvodu. V každém případě si Emmona nebo kohokoli jiného skoro nevšímal. Od matčiny smrti se celá jeho mysl utápěla v zármutku, hněvu a zahořklosti. Choužil se nad svou bolestí, nad svou touhou po pomstě. Gry, která znala všechna hnízda na míle daleko, jednou viděla orla, jak vysedává na svých dvou stříbrných, groteskních mláďatech v hnízdě nahoře na Stěně, když pastýř zabil samici, která pro ně lovila. Stejným způsobem vysedával a hladověl můj otec.

Pro Gry a mne byl Emmon poklad, zářící tvor, který přišel do našeho šera. Nasytil náš hlad. My jsme totiž také hladověli.

Nikdy nám o Nízinách moc nevyprávěl. Nějakým způsobem odpovídal na každou otázku, kterou jsem mu položil, ale často odpovídal žertovně, vyhybavě nebo jenom mlhavě. V jeho minulém životě pravděpodobně bylo mnoho věcí, které jsme neměli vědět, a navíc stejně nebyl tak bystrý pozorovatel a dobrý zpravodaj, jako byla Gry, když mi zastupovala oči. Uměla tak přesně popsat, jak vypadá nový býček, jakou má namodralou srst, sukovité nohy a maličké, ochmýřené zárodky rohů, že to vyšlo skoro nastejno, jako bych ho viděl. Ale když jsem požádal Emmona, aby mi vyprávěl o městě Derrisova Voda, řekl jen, že to ani pořádné město není a trh tam nestojí za nic. Ale já jsem věděl, protože mi to řekla matka, že Derrisova Voda má vysoké červené domy a hluboké ulice, že od doků a kotvišť, kam připlouvají a odkud odplouvají lodě, vedou nahoru břidlicové schody a že je tam ptačí trh, rybí trh, trh s kořením, kadidlem a medem, trh se starým oblečením a trh s novým a velké hrnčířské trhy, na které se sjíždějí lidé z celého povodí řeky Trond, dokonce až od dalekých břehů oceánu.

Možná měl Emmon v Derrisově Vodě smůlu, když tam chtěl krást.

Nevím, co za tím bylo, ale raději se ptal on nás a pohodlně seděl, aby nás mohl klidně poslouchat – především mne. Já jsem byl odjakživa upovídaný, když jsem měl posluchače. Gry měla zažitý zvyk mlčet a všimnout si, ale Emmon ji dokázal rozpovídat.

Pochybuji, že věděl, jaké měl štěstí, když našel nás dva, ale vážil si toho, že jsme ho přijali a přes nevlídnou, deštivou zimu mu dopřávali pohodlí. Litoval nás. Nepochybně se nudil. Byl zvědavý.

„Co tak hrozného dělá vlastně ten chlapík nahoře v Geremantu?“ zeptal se třeba a dal do hlasu právě tolik skepse, abych se ho pokusil přesvědčit, seč budu moci, že to, co říkám, je pravda. Jenže o těchto věcech

se příliš nemluvílo, dokonce ani mezi lidmi nadanými darem. Jako by bylo nepřírozené mluvit o nich nahlas.

„Daru toho rodu se říká kroucení,“ promluvil jsem nakonec.

„Kroucení? To má být nějaký tanec?“

„Ne.“ Slova se těžko hledala a těžko vyslovovala. „Kroucení lidí.“

„Jako že se musejí otáčet?“

„Ne. Jejich rukou, nohou. Krků. Těl.“ Když jsem o tom mluvil, byl jsem tak neklidný, že jsem se sám trochu zkroutil. „Viděl jsi starého Gonnena, toho dřevorubce nahoře nad Pahrbkem. Včera jsme jeli po vozové cestě kolem něho. Gry ti řekla, kdo to je.“

„Byl celý ohnutý jako louskáček na ořechy.“

„To mu udělal brantor Erroy.“

„Tak ho pokřivil? Za co?“

„Jako trest. Brantor řekl, že mu chodil sbírat dříví do Gereského lesa.“

Po chvíli ticha Emmon řekl: „To s člověkem udělá revma.“

„Gonnen byl tenkrát mladý. „

„Takže ty sám si nepamatuješ, jak se to stalo.“

„Ne,“ přiznal jsem. Jeho povýšená nedůvěřivost mě rozčilovala. „Ale on si to pamatuje. A můj otec taky. Gonnen mu to řekl. Řekl, že v Geremantu vůbec nebyl, jenom kousek od hranice, v našich lesích. Brantor Erroy ho uviděl a zakřičel na něho. Gonnen dostal strach a dal se na útěk s nákladem dřeva na zádech. Upadl. Když se pokusil vstát, záda měl ohnutá a hrbatá, jak je má teď. Jeho žena řekla, že když se zkusí narovnat, řve bolestí.“

„A jak mu to ten brantor udělal?“

Emmon se to slovo naučil od nás, v Nížinách prý je nikdy neslyšel. Brantor je pán nebo paní panství, to znamená nejdůležitější a nejobdařenější člen rodu. Můj otec byl brantor Caspromantu. Gryina matka byla brantor Barreových z Roddamantu a její otec byl brantor Roddů z toho panství. My dva jsme byli jejich dědici, jejich neopeření orlíci.

Váhal jsem, jak Emmonovi na jeho otázku odpovědět. Jeho tón nebyl posměšný, ale nevěděl jsem, jestli bych měl o schopnostech daru vůbec něco říkat.

Nakonec mu odpověděla Gry. „Podíval se na něho,“ řekla tiše. V mé slepotě mi její hlas vždycky přinášel pocit lehkého vzduchu pohybujiícího se v listí stromu. „A ukázal na něho levou rukou nebo prstem, možná vyslovil jeho jméno. Pak řekl jedno, dvě slova nebo víc. A bylo to.“

„Jaká slova?“

Gry mlčela. Možná pokrčila rameny. „Dar Gereů není můj dar,“ řekla nakonec. „Neznáme jejich způsob.“

„Způsoby?“

„To, jak dar působí.“

„Tak dobře, jak tedy působí váš dar, co dělá?“ zeptal se jí Emmon. Nedomníval si ji, byl celý zvědavý. „Souvisí to nějak s lovem?“

„Dar Barreových je volání,“ řekla Gry.

„Volání? Na co voláte?“

„Na zvířata.“

„Jeleny?“ Po každé otázce přišlo krátké ticho, dost dlouhé na přikývnutí. Představoval jsem si, jak vypadá Gryina tvář, pozorná ale uzavřená, když tak přikyvuje. „Zajíce?... Divoká prasata?... Medvědy?... Dobře, když přivoláte medvěda a on přijde, co uděláte potom?“

„Lovci ho zabijí.“ Odmlčela se a pak dodala: „Já nevolám pro lov.“

Když to řekla, její hlas nebyl vítr ve větvích, ale vítr na kameni.

Náš přítel určitě nepochopil, jak to myslí, ale z jejího tónu ho možná trochu zamrazilo. Přestal mluvit na ni, ale otočil se ke mně. „A ty, Orreku, tvůj dar je...?“

„Stejný jako otcův,“ řekl jsem. „Daru Caspru se říká ničení. A nic ti o něm neřeknu, Emmone. Nezlob se.“

„To ty musíš omluvit mou netaktnost, Orreku,“ promluvil Emmon po krátkém užaslém mlčení a jeho hlas byl tak vřelý, měl v sobě tolik zdvořilosti a jemnosti z Nízin, jako míval matčin, že mě pod klapkami, které mi zakrývaly oči, zasvědily slzy.

On nebo Gry rozdělali oheň. Jeho teplo se mi znovu rozlilo kolem nohou, velice příjemně. Seděli jsme u velkého krbu v caspromantském kamenném domě, v jižním rohu, kde jsou sedátka zabudována hluboko do kamenů komínové strany. Byl studený večer na konci ledna. Vítr v komíně houkal jako velké sovy. Přadleny seděly na druhé straně krbu, kde bylo lepší světlo. Chvillemi si povídaly nebo zpívaly dlouhé, tiché, jednotvárné písně přadlen a my tři jsme ve svém koutku mluvili dál.

„Dobrá, a co ty ostatní?“ zeptal se Emmon. Byl nezdolný. „O těch bys mi nemohl něco říct? O ostatních brantorech, kteří jsou tady všude po horách ve svých kamenných věžích jako je tahle? Na svých panstvích... Jaké mají schopnosti? Jaké jsou jejich dary? Proč se jich ostatní bojí?“

Vždycky z toho vyčníval ten cípek polonedůvěry, který jsem nedokázal přejít bez povšimnutí. „Ženy z cordemantského rodu mají moc přivodit slepotu,“ řekl jsem, „nebo hluchotu nebo němost.“

„To je ale ohavné,“ řekl. Na chvíli jako by byl ohromený.

„Stejný dar mají i někteří cordemantští muži,“ doplnila Gry.

„Tvůj otec, Gry, brantor Roddamantu – má nějaký dar, nebo jej má jenom tvá matka?“

„Roddové mají dar nože,“ řekla.

„A ten umí...“

„Zarazit člověku do srdce čaronůž, podříznout mu jím hrdlo, zabít ho nebo ho jím podle libosti zmrzačit, pokud je na dohled.“

„Při všech jménech všech synů Chorma, to je hezký trik! Pěkný dar! Jsem rád, že jsi po matce.“

„Já taky,“ řekla Gry.

Pořád loudil a já jsem se nedokázal ubránit pocitu moci, který mi dávalo, že jsem mu o schopnostech svého lidu vyprávěl. A tak jsem mu řekl o rodu Olmů, kteří mohou zapálit oheň všude, kam se podívají a kam ukážou; o Callemech, kteří umějí stěhovat těžké věci slovem a gestem, dokonce budovy, a dokonce i kopce; a o rodu Morgů, kteří mají vnitřní zrak, takže vidí, co si člověk myslí – ale Gry řekla, že ve skutečnosti vidí nemoc nebo slabost, kterou v sobě člověk nosí. Shodli jsme se, že tak jako tak mohou být Morgové nepříjemní sousedé, i když ne nebezpeční, a proto se drží stranou, na chudých panstvích daleko v severních horských údolích, a nikdo o nich nic moc neví kromě toho, že chovají dobré koně.

Pak jsem mu řekl, co jsem slýchal celý život o rodech z velkých panství Helvarmantu, Tibromantu a Borremantu, o válečných náčelnících z Karantágů, vysoko na hoře severovýchodním směrem. Daru Helvarů se říkalo čištění a byl podobný daru mého rodu, proto jsem o něm nic víc neřekl. Darům Tibrů a Borreů se říkalo uzda a koště. Muž z Tibromantu mohl člověku vzít vlastní vůli a přinutit ho, aby udělal, co chce; to byla uzda. Anebo žena z Borremantu mohla člověka připravit o mysl a udělat z něj tupého idiota s prázdnou hlavou, neschopného mluvit; to bylo koště. A dělalo se to jako u všech takových schopností pohledem, gestem, slovem.

Pro nás však tyto schopnosti byly stejné povídačky jako pro Emmona. Tady na Vysočině žádný z těchto slavných rodů nebyl a brantoři z Karantágů se s námi, lidmi z dolních panství, nemíchali, i když čas od času podnikali nájezdy dolů z hory, aby nabrali otroky.

„A vy s nimi bojujete noží, ohní a ostatním,“ řekl Emmon. „Už chápu, proč žijete tak daleko od sebe...! A ti lidé na západ odsud, o kterých jste mluvili, z toho velkého panství, Drummant se jmenuje? Čím vás jejich brantor trápí? Chci to vědět, než ho potkám.“

Nepromluvil jsem. „Darem brantora Oggeho je pomalý zmar,“ řekla Gry.

Emmon se rozesmál. Nemohl vědět, že se tomu nemá smát.

„To je úplně nejhorší!“ prohlásil. „Beru zpátky, co jsem řekl o těch lidech s vnitřním zrakem, kteří umějí poznat, co tě souží. Koneckonců to může být docela užitečný dar.“

„Proti nájezdu ne,“ řekl jsem.

„Takže spolu pořád bojujete, vaše panství?“

„Samozřejmě.“

„O co?“

„Když nebojuješ, někdo tě ovládne a rozvrátí tvůj rod.“ Postavil jsem se k jeho nevědomosti poněkud povýšeně. „K tomu přece dary a schopnosti jsou – abys mohl ochránit své panství a zachovat čistotu svého rodu. Kdybychom se nedokázali ochránit, dar bychom ztratili. Přemohli by nás jiné rody a obyčejní lidé, nebo dokonce kallukové.“ Zarazil jsem se. Zastavilo mě to slovo na rtech, to pohrdavé označení pro Dolňáky, lidi z Nížin, lidi bez daru. Nikdy v životě jsem to slovo neřekl nahlas.

Moje matka byla kalluk. V Drummantu ji tak nazvali.

Slyšel jsem, jak Emmon rozhrabuje holí uhlíky. Po chvíli řekl. „Takže tyhle schopnosti, tyhle dary, se v rodině dědí, z otce na syna, jako třeba orlí nos?“

„A z matky na dceru,“ dodala Gry, protože já jsem neřekl nic.

„Takže se musíte všichni ženit a vdávat mezi sebou, abyste dar v rodině udrželi. Rozumím. Znamená to, že dar vymře, když nenajdete příbuzného, kterého byste si mohli vzít?“

„V Karrantágách to problém není,“ řekl jsem. „Půda je tam úrodnější a panství jsou bohatší, žije na nich víc lidí. Tamní brantor může mít na svém panství deset rodin ze svého rodu. Tady dole jsou rody malé. Dary slábnou, pokud je příliš mnoho sňatků mimo rod. Ale silné dary se dědí. Z matky na dceru, z otce na syna.“

„Takže tu svou fintu na zvířata jsi získala od své matky, brantorky“ – dal tomu slovu tvar ženského rodu, což znělo směšně – „a Orrec má svůj dar od brantora Canoka, a já už se na něj nebudu vyptávat. Ale mohl bys mi říct, Orreku, když teď víš, že se tě ptám jako přítel, narodil ses slepý? Nebo ti to udělali ti čarodějníci z Cordemantu, o kterých jsi mluvil, ze zášti, při sporu nebo při nájezdu?“

Nevěděl jsem, jak se z této otázky vyvléct a neměl jsem na ni žádnou poloviční odpověď.

„Ne,“ řekl jsem. „Otec se postaral o to, abych neviděl.“

„Tvůj otec! Tvůj otec tě oslepil?“

Přikývl jsem.

2

Když vidíte, že se z vašeho života stal příběh, a máte ho za sebou teprve polovinu, může vám to pomoci, abyste ho prožili dobře. Ale není moudré si myslet, že víte, jak se bude odvíjet dál, nebo jak skončí. To se dá vědět, teprve když je po něm.

A i když je po něm, i když je to život někoho jiného, někoho, kdo žil před sto lety a jeho příběh jsem slyšel mockrát vyprávět, když ho poslouchám, prožívám znovu naději a strach, jako bych nevěděl, jak skončí; a tak ten příběh prožívám a on žije ve mně. Neznám lepší způsob, jak přelstít smrt. Smrt si myslí, že jí příběhy končí. Nedokáže pochopit, že jí jen mají na konci, ale nekončí jí.

Příběhy jiných lidí se mohou stát součástí vašeho příběhu, jeho základem, půdou, po které se ubírá. Tak to bylo s otcovým příběhem o slepém brantorovi a s příběhem o nájezdu na Dunet; a s matčinými příběhy z Nízin a z doby, kdy králem byl Cumbelo.

Když přemýšlím o svém dětství, vcházím do síně kamenného domu, sedím na křbovém sedátku, jsem na zabláceném dvorku nebo v čistých caspromantských stájích; jsem na zahrádce a trhám s matkou fazole nebo s ní sedím u krbu v kulatém pokojíku ve věži; jsem s Gry venku na holých kopcích; jsem ve světě nekonečných příběhů.

V kamenném domě visela v tmavém průchodu u dveří velká, silná hůl z tisového dřeva: hůl slepého Caddarda. Měl jsem zakázáno na ni sahat. Když jsem se to poprvé dozvěděl, byla mnohem větší než já. Chodíval jsem si na ni sáhnout potají, pro to vzrušení – protože to bylo zakázané, protože to bylo tajemství.

Myslel jsem, že brantor Caddard byl otcův otec, protože dál do minulosti moje chápání nestačilo. Věděl jsem, že dědeček se jmenoval Orrec. Dostal jsem jméno po něm. A tak v mé hlavě měl otec dva otce. Neměl jsem s tím žádné problémy, přišlo mi to zajímavé.

Jednou jsem byl s otcem ve stájích a pečovali jsme o koně. K žádnému ze svých lidí neměl takovou důvěru, aby mu svěřil své koně, a mě začal cvičit, abych mu s nimi pomáhal, když mi byly tři. Stál jsem na stoličce a hřebelcoval jsem zimní srst z kožichu grošované klisy. Zeptal jsem se otce, který měl v práci velkého šedého hřebce ve vedlejší stání: „Proč jsi mě pojmenoval jenom po jednom svém otci?“

„Já jsem pro tebe měl jenom jedno jméno,“ odvětil otec. „Jako většina slušných lidí.“ Nesmál se často, ale jeho strážlivý úsměv mi neušel.

„Kdo tedy byl brantor Caddard?“ – pak mi to ale došlo, ještě než stačil odpovět. „Byl to otec tvého otce!“

„Otec otce otcova otce,“ řekl Canoc přes oblak zimních chlupů, prachu a zaschlého bláta, které odstraňoval z Houserovy srsti. Dál jsem tahal, plácal a vyčesával klisnin bok a byl jsem odměněn nejdřív smetím v očích, v nosu a v ústech, pak skvrnou jasné, červenobílé jarní srsti o velikosti mé ruky na boku Stračky a hlasitým projevem její spokojenosti. Byla jako kočka; když se s ní člověk mazlil, přitiskla se k němu. Odstrčil jsem ji vši silou, kterou jsem sebral, a pokračoval jsem v úsilí zvětšit tu světlou skvrnu. Těch otců bylo příliš mnoho, než abych se v tom vyznal.

Ten můj došel k východu z klisnina stání, otřel si tvář, zastavil se tam a pozoroval mě. Usilovně jsem pracoval, předváděl jsem se, a tak jsem tahal hřeblo příliš dlouhými záběry, než aby to mělo valný výsledek. Ale otec to nijak nekomentoval. Řekl: „Caddard měl největší dar z našeho rodu a ze všech ostatních lidí ze západních kopců. Největší, jaký jsme kdy dostali. Co je dar našeho rodu, Orreku?“

Přestal jsem pracovat, slezl jsem ze stoličky – opatrně, protože to pro mě byl dlouhý krok dolů – a postavil jsem se čelem k otci. Vždycky, když řekl mé jméno, jsem vstal, znehybněl a otočil se k němu; dělal jsem to tak odnepaměti.

„Náš dar je ničení,“ řekl jsem.

Přikývl. Vždycky na mě byl hodný. Nebál jsem, se, že mi něco udělá. Poslouchat ho byla nesnadná, intenzivní radost. Jeho spokojenost byla mou odměnou.

„Co to znamená?“

Řekl jsem to tak, jak mě to naučil: „Znamená to schopnost něco odstranit, zmařit, zničit.“

„Viděl jsi mě, že bych tu schopnost použil?“

„Viděl jsem, jak jsi mísu rozbil na kousky.“

„Viděl jsi mě použít tu schopnost na něco živého?“

„Viděl jsem, jak jsi nechal změkknout a zčernat vrbový prut.“

Doufal jsem, že přestane, ale teď už otázky na tomto místě nekončily.

„Viděl jsi mě použít tu schopnost na živého tvora?“

„Viděl jsem tě, jak jsi nechal... nechal zemřít krysu.“

„Jak zemřela?“ Jeho hlas byl tichý a neoblomný.

Bylo to v zimě. Na dvoře. Krysa chycená do pasti. Mladá krysa. Vlezla do bečky na dešťovou vodu a už nedokázala vylézt ven. První si jí všiml zametač Darre. Otec řekl: „Pojď sem, Orreku,“ a když jsem to udělal, pokračoval: „Nehýbej se a dávej pozor,“ a já jsem stál bez hnutí a díval se.

Natáhl jsem krk, abych viděl, jak krysa plave ve vodě, která vyplňovala bečku do poloviny. Otec se postavil nad bečku a upřeně se do ní zahleděl. Udělal pohyb rukou, levačkou, a něco řekl, nebo prudce vydechl. Krysa sebou jednou zazmítala, zachvěla se a zůstala plavat na vodě. Otec sáhl pravou rukou dovnitř a vytáhl ji. Ležela mu v ruce úplně bezvládná, beztvářá, jako mokrý hadr, ne jako krysa. Ale viděl jsem ocas a prsty s maličkými drápkami. „Sáhni si na ni, Orreku,“ řekl. Dotkl jsem se jí. Byla měkká, bez kostí, jako by v té tenké, mokré kůži byl poloprázdný pytlík s jídlem. „Je zničená,“ řekl otec a díval se mi přitom do očí. V tu chvíli jsem se jeho očí bál.

„Zničil jsi ji,“ řekl jsem teď ve stáji. V ústech jsem měl sucho a bál jsem se otcových očí.

Přikývl.

„Mám tu schopnost, tak jako ji budeš mít ty,“ řekl. „A jak v tobě bude růst, budu tě učit, jak ji používat. Jak máš svůj dar používat?“

„Okem, rukou, dechem a vůlí,“ řekl jsem, jak mě to naučil.

Spokojeně přikývl. Maličko jsem se uvolnil, ale on ne. Zkouška ještě neskončila.

„Podívej se na ten uzlík žíní, Orreku,“ řekl. U nohou mi ležel na podlaze stáje, mezi trochou slámy, chuchvalec zablácených koňských žíní. Grošované klisně se zachytil ve hřívě a já jsem jej uvolnil a nechal spadnout. V první chvíli jsem si myslel, že mi otec chce vynadat za znečištění podlahy ve stáji.

„Podívej se na něj. Jenom na něj. Neodpoutávej od něj zrak. Pořád se dívej jenom na něj.“

Poslechl jsem.

„Pohni rukou – tak.“ Otec se postavil za mě a lehce, opatrně mi pohnul levou rukou, až spojené prsty mířily na chomáč bláta a žíní. „Drž ji tak. Opakuj po mně, co řeknu. Dechem, ne hlasem. Řekni toto.“ Zašeptal něco, co mi vůbec nic neříkalo, a já jsem to zašeptal po něm. Rukou jsem při tom ukazoval tak, jak mi ji dal, a civěl jsem a civěl na ten chomáč žíní.

Chvíli se nic nedělo, všechno bylo bez hnutí. Potom Stračka vydechla a přešlápla. Slyšel jsem, jak přede dveřmi stáje zavanul vítr, a chomáček zablácených žíní na podlaze se maličko pohnul.

„Pohnul se!“ vykřikl jsem.

„Vítř jím pohnul,“ řekl otec. Jeho hlas byl vlídný, byl v něm úsměv. Postavil se jinak, protáhl se v ramenou. „Počkej chvíli. Ještě ti není ani šest.“

„Udělej to ty, otče,“ řekl jsem, s pohledem upřeným na chuchvalec žíní. Byl jsem rozrušený, rozčilený, měl jsem chuť se pomstít. „Ty ho znič!“

Prakticky jsem neviděl, že by se pohnul, a neslyšel jsem jeho dech. Cuchanina na podlaze se rozmotala, vyvalil se obláček dýmu a neleželo tam nic než několik dlouhých, červenosmetanových žíní.

„Probudí se to v tobě,“ řekl Canoc. „V našem rodu je dar silný. Ale v Caddardovi byl nejsilnější. Sedni si. Už jsi dost starý na to, aby ses dozvěděl, jak to bylo.“

Uvelebil jsem se na stoličce. Otec stál ve dveřích stáje, hubený, rovný, tmavý muž, bosý, oblečený do silné černé horalské sukne a kabátu. Tmavé oči mu zářily přes masku stájového prachu na obličejí. Ruce měl také špinavé, ale byly to silné, hezké ruce, pevné, netrpící neklidem. Měl tichý hlas a silnou vůli.

Vyprávěl mi příběh slepého Caddarda.

„U Caddarda se dar projevil dřív než u kteréhokoli syna z našeho rodu nebo kohokoli kromě nejvýznamnějších rodin z Karrantágů. Když měl tři, podíval se na své hračky, které se vzápětí rozpadly na kusy, a uměl pohledem rozvázat uzal. Ve čtyřech použil svou moc proti psovi, který ho polekal, když na něho skočil, a zničil ho. Tak jako jsem já zničil tu krysu.“

Počkal si, až uznale přikývnu.

„Služebnictvo se ho bálo a jeho matka řekla: ‚Sice má pořád ještě dětskou vůli, ale je nám všem nebezpečný, dokonce i mně.‘ Byla to žena z našeho rodu; byli s jejím manželem Orrekem bratranec a sestřenice. Dal na její výstrahu. Na tři roky chlapci zavázali oči páskou, aby moc svého oka nemohl používat. Po celou tu dobu ho učili a cvičili. Tak jako já učím a cvičím tebe. Učil se dobře. Odměnou za naprostou poslušnost bylo, že znovu uvidí. A Caddard byl opatrný. Používal svůj velký dar jen tehdy, když cvičil, a na věci, které neměly žádný užitek nebo hodnotu.“

Pouze dvakrát za své mládí ukázal moc, kterou v sobě má. Jednou, když drummantský brantor kradl dobytek z jednoho panství do druhého, ho pozvali do Caspromantu a předvedli mu, jak Caddard, kterému bylo tenkrát dvanáct, zničil hejno divokých hus. Jediným pohledem a gestem je srazil z oblohy. Udělal to s úsměvem, jako by tím chtěl hosta pobavit. ‚Bystré oko,‘ řekl Drum. A už nám dobytek nekradl.

Když potom bylo Caddardovi sedmnáct, přijela z Karrantágů tlupa válečníků vedených brantorem z Tibromantu. Brali muže a ženy, aby jim

pracovali na nových polích, která vymýtili. Naši lidé se seběhli ke kamennému domu, aby v něm našli ochranu. Báli se, že se dostanou pod uzdu, budou muset brantora následovat a udřou se pro něho, zbaveni veškeré své vůle. Caddardův otec Orrec doufal, že se v kamenném domě nájezdu ubrání, ale Caddard mu neřekl, k čemu se chystá, a sám vyšel ven. Držel se při kraji lesa a vypátrával jednoho horala po druhém. A každého, kterého uviděl, zničil.“

Viděl jsem krysou. Měkký pytlík kůže.

„Nechal ostatní horaly, aby ta těla našli. Potom vzal vyjednávací vlajku a sám vyšel na svah proti Dlouhé mohyle. Zavolal na nájedníky: ‚To jsem udělal na vzdálenost víc než míli.‘ Stáli nahoře za mohutnými balvany mohyly a on na ně volal přes údolí. ‚Skály vás přede mnou neschovají,‘ vzkázal jim a zničil menhir na Mohyle, za kterým se schoval brantor z Tibromantu. Menhir se roztránil a sesypal se na zem jako kamínky a prach. ‚Mám silný zrak,‘ řekl Caddard.

Čekal, jak odpoví. Tibro řekl: ‚Máš silný zrak, Caspro.‘ Caddard se zeptal: ‚Přišel jsi sem hledat sluhu?‘ Protivník mu odpověděl: ‚Ano, potřebujeme muže.‘ Caddard na to: ‚Dám vám dva ze svých lidí, aby pro vás pracovali, ale jako sluhové, ne pod uzdou.‘ Brantor řekl: ‚Jsi velkorysý. Vezmeme si tvůj dar a splníme tvé podmínky.‘ Caddard se vrátil sem do domu a povolal dva mladé nevolníky z různých usedlostí na našem panství. Odvedl je k horalům a předal jim je. Pak řekl Tibrovi: ‚Vrať se teď do svých hor a já tě nebudu pronásledovat.‘

Odjeli a od té doby z Karrantágů nikdy nepodnikli nájezd tak daleko na západ, kde je naše panství.

Tak se o Caddardovi Silnozrakém začalo mluvit po celé Vysočině.“

Zarazil se, aby mě nechal přemýšlet o tom, co jsem slyšel. Po chvíli jsem k němu zvedl hlavu, abych se podíval, jestli se ho mohu na něco zeptat. Vypadalo to, že ano, a tak jsem položil otázku, na kterou jsem chtěl znát odpověď: „A ti mladí muži z našeho panství chtěli jít do Tibromantu?“

„Ne,“ řekl otec. „A Caddard je nechtěl poslat pryč, aby sloužili jinému pánovi, ani přijít o práci, kterou dělali tady. Ale když se ukáže síla, je třeba nabídnout dar. To je důležité. Zapamatuj si to. Zopakuj mi, co jsem řekl.“

„Když ukážeš svou sílu, je důležité nabídnout také dar.“

Otec souhlasně přikývl. „Dar daru,“ řekl, tiše a stroze. „Nějaký čas nato odešel starý Orrec se svou ženou a několika svými lidmi na naše usedlosti vysoko v kopcích a přenechal kamenný dům svému synovi Caddardovi, který se stal novým brantorem. A panství vzkvétalo. Páslí

jsme prý tenkrát na Kamenitých vrších tisíc ovcí. A náš bílý skot byl slavný. Tenkrát přicházeli lidé až z Dunetu a Danneru, aby od nás koupili dobytek. Caddard si vzal ženu z rodu Barreů z Drummantu, Semedan. Byla to velká svatba. Drum ji chtěl pro svého syna, ale Semedan ho přes veškeré jeho bohatství odmítla a provdala se za Caddarda. Lidé se na tu svatbu sešli ze všech západních panství.“

Canoc se odmlčel. Když se po něm grošovaná klisna ohnala zapletným ocasem, poplácal ji po zadku. Klisna přešlápala a šfouchla do mě. Chtěla, abych jí znovu začal z kožichu vyčesávat cuchaniny.

„Semedan měla dar svého rodu. Chodila s Caddardem na lov a přivolávala mu jeleny, losy a divoká prasata. Měli spolu dceru Assal a syna Canoka. A všechno bylo dobré. Ale po několika letech přišla krutá zima a studené, suché léto, kdy bylo málo trávy pro stáda. Úroda byla špatná. Mezi naším bílým dobytkem se rozšířila nemoc. Než se vystřídaly roční doby, všechny naše nejlepší kusy pomřely. Také lidé z panství byli nemocní. Semedan porodila mrtvé dítě a ještě dlouho pak zůstala na lůžku. Sucho bylo i další rok a pak i třetí. Nic se nedařilo. Ale Caddard nemohl nic dělat. Tyto věci nebyly v jeho silách. Proto žil v hněvu.“

Pozoroval jsem otcovu tvář. Jak vyprávěl o zármutku, hrůze, hněvu, tyto výrazy se v ní střídaly. Jeho jasné oči viděly jen to, co vyprávěl.

„Naše neštěstí způsobilo, že obyvatelům Drummantu stouplo sebevědomí. Začali k nám podnikat nájezdy a loupit tady. Ukradli dobrého koně z našich západních pastvin. Caddard se za zloděje koní pustil a zastihl je v půli cesty domů do Drummantu. Jak byl rozvášněný a vzteklý, neovládl svou moc a všechny je zničil, šest mužů. Jeden z nich byl synovec drummantského brantora. Drum nemohl požadovat krevní mstu, protože ti muži kradli, uloupeného koně měli s sebou. Ale nenávist mezi našimi panstvími se zvětšila.“

Po této události se lidé začali Caddardovy popudlivosti bát. Když ho neposlechl pes, zničil ho. Když při lovu minul cíl, zničil všechno křoví, které skrývalo kořist, takže z něj zůstala jen černá spoušť. Jeden pastýř z kopců mu řekl něco drzého a Caddard mu ve zlosti nechal zchřádnout celou ruku. Děti se dávaly na útěk, když zahlédly jeho stín.

Těžké časy plodí sváry. Caddard vyzval svou ženu, aby s ním vyjela na lov a přivolala mu zvěř. Odmítla. Řekla, že se necítí dobře. Prikázal jí: „Pojď. Musím lovit, v domě není maso.“ Odpověděla mu: „Tak běž lovit, já nepůjdu.“ A obrátila se na odchod, se služebnou, kterou měla ráda, dvanáctiletou dívkou, která jí pomáhala s dětmi. Caddard se v záchvatu

vzteku postavil před ně a řekl: ‚Udělej, co říkám!‘ a okem, rukou, dechem a vůlí dívku udeřil. Na místě klesla k zemi, zmařená, zničená.

Semedan vykřikla, poklekla k ní a zjistila, že je mrtvá. Zvedla se od jejího těla a postavila se proti Caddardovi. ‚Mě ses udeřit neodvážil?‘ řekla mu posměšně. A on ji ve své zuřivosti srazil k zemi.

Lidé, kteří žili v domě, stáli kolem a všechno to viděli. Děti se rozkřičely a chtěly se s pláčem rozběhnout k matce, ale ženy je zadržely.

Caddard pak opustil síň, odebral se do pokoje své ženy, a nikdo neměl odvahu jít tam za ním.

Když zjistil, co spáchal, pochopil, co musí udělat. Už nevěřil, že má sílu k tomu, aby svůj dar zvládl. Proto si oslepil oči.“

Když mi Canoc ten příběh vyprávěl poprvé, neřekl, jakým způsobem se Caddard oslepil. A já jsem byl tenkrát ještě příliš mladý, již tak dost vystrašený a zmatený tou strašlivou historkou, než abych se vyptával nebo divil. Později, když jsem byl starší, jsem se zeptal, jestli Caddard použil svou dýku. Ne, řekl Canoc. Aby zničil svůj dar, použil svůj dar.

Semedan měla mezi svými věcmi zrcátko ve stříbrném rámečku, tvarované jako skákající losos. Kupci, kteří se vypravovali do kopců z Dunetu a Danneru, aby nakupovali dobytek a někdy i vlněné zboží, s sebou někdy nosili takové vzácné hračky a výstřelky. V prvním roce po svatbě Caddard za to zrcátko vyměnil jednoho bílého býka, aby je mohl své mladé ženě dát. Teď je vzal do ruky a podíval se do něho. Uviděl vlastní oči. Rukou, dechem a vůlí do nich udeřil mocí, kterou v nich měl. Zrcátko se rozbilo a on byl slepý.

Nikdo se proti němu nesnažil uplatnit krevní mstu za to, že zabil svou ženu a tu dívku. Slepý, jak byl, dělal caspromantského brantora, dokud nenaučil používat sílu svého syna Canoka. Potom se brantorem stal Canoc a slepý Caddard odešel do usedlostí na kopcích, kde žil mezi pastevcí dobytka, dokud nezemřel.

Celý ten smutný a strašlivý konec příběhu se mi nelíbil. Když jsem ho slyšel poprvé, rychle jsem většinu z něj vytěsnil z hlavy. Líbila se mi ta první část, o chlapi s mocným darem, který dovedl postrašit svou matku, a o statečném mladíkovi, který se postavil nepříteli a zachránil své panství. Když jsem chodil sám po holých kopcích, byl jsem Caddard Silnozraký. Stokrát jsem svolal vyděšené horaly, vykřikl: ‚To jsem udělal na vzdálenost víc než míli!‘ – a roztrástil balvan, za kterým se schovávali, a nechal je odplazit se domů. Vzpomínal jsem si, jak mě otec vzal za levou ruku a dal mi ji do správné polohy. Znovu a znovu jsem zíral oběma očima na nějaký kámen a držel ruku, jak mi ji dával, úplně stejně –

ale nedokázal jsem si vybavit to slovo, které mi pošeptal, jestli to bylo slovo. Dechem, ne hlasem, řekl. Nechybělo mnoho, abych si vzpomněl, ale neslyšel jsem ten zvuk a necítil jsem, jak jej mé rty a jazyk vytvořily, pokud jej vytvořily. Znovu a znovu jsem je skoro řekl, ale neřekl jsem nic. Pak mi došla trpělivost, udělal jsem nějaký sykavý, nesmyslný zvuk a předstíral jsem, že se kámen pohnul, roztránil se a sesypal se na zem jako prach a úlomky. A skrčení horalé přede mnou si vyslechli, jak jsem jim řekl: „Mám silný zrak.“

Potom jsem se šel na ten balvan podívat a jednou nebo dvakrát jsem si namluvil, že se kousek odštípl, nebo je v něm prasklina, která tam předtím nebyla.

Občas, když už jsem byl Caddardem Silnozrakým dost dlouho, jsem se stal jedním z chlapců z usedlostí, které dal horalům. S pomocí mazaných lstí a znalosti lesa jsem jim utekl, unikl jsem pronásledování, zavedl jsem své pronásledovatele do bažin, které jsem znal a oni ne, a tak jsem se vrátil do Caspromantu. Nevěděl jsem, proč by se nevolník měl vrátit do služby v Caspromantu, když utekl z Tibromantu. Nikdy mě nenapadlo se zeptat. Nejpravděpodobnější je, že by takový chlapec udělal toto: vrátil by se domů. Naši farmáři a pastevcí se měli zhruba stejně dobře jako my v kamenném domě. Náš osud byl společný. To, co je generaci za generací drželo s námi, nebyl strach z našich schopností. Naše schopnosti je ochraňovaly. Báli se toho, co neznali, a drželi se toho, co znali. Věděl jsem, kam bych šel já, kdyby mě unesli nepřátelé a podařilo se mi utéct. Věděl jsem, že nikde na celé Vysočině ani v širém, barevném dolním světě, o kterém mi vyprávěla matka, není žádné místo, které bych někdy mohl milovat tak, jak jsem miloval holé kopce, řídké lesy, skály a močály Caspromantu. Vím to pořád.

3

Druhý slavný příběh, který mi otec vyprávěl, byl o nájezdu na Dunet, a ten jsem měl rád celý, protože měl velice šťastný konec. Z mého pohledu končil mnou.

Můj otec byl mladý muž, který potřeboval ženu. Na panstvích Cordů a Drumů žili lidé z našeho rodu. Můj dědeček usiloval o dobré vztahy s Cordy a snažil se překonat starou nevraživost mezi Caspry a Drumy, proto se nepřipojoval k loupežným výpadům proti nim a nedovoloval svým lidem, aby podnikali nájezdy na dobytek nebo jim kradli ovce; dě-

lal to z přátelství ke svým příbuzným v těchto panstvích a proto, že doufal, že jeho syn by si mezi nimi mohl najít manželku. Náš dar přecházel z otce na syna, ale nikdo nepochyboval o tom, že matka z vlastní linie dar posiluje. Když tedy na domácím panství nebyla žádná dívka z ideální linie, obrátili jsme se do Cordemantu, kde bylo několik mladých mužů z naší rodiny, ale pouze jedna žena, která se mohla vdát. Byla o dvacet let starší než Canoc. K takovým sňatkům docházelo poměrně často – pro „uchování daru“ cokoli. Ale Canoc váhal, a než na něho Orrec stačil v té věci přitlačit, brantor Ogge z Drummantu si tu ženu vyžádal pro svého nejmladšího syna. Ogge měl Cordy pod palcem, a tak mu ji dali.

Nevěstu z rodu tak mohli poskytnout pouze Casprové z Drummanu. Měli tam dvě dívky, které by se poměrně dobře hodily, kdyby dostaly ještě několik let, aby povyrostly. Byly by se rády vdaly zpátky na panství svých příbuzných. Jenže dávná nenávisť mezi Drummy a Caspry byla v brantoru Oggem silná. Odmítl Orrekovy sblížovací pokusy, vysmál se jeho nabídkám a ve věku čtrnácti a patnácti let obě dívky provdal, jednu za farmáře a druhou za nevolníka.

Byla to úmyslná urážka dívek i rodu, z něhož pocházely, a co bylo ještě horší, úmyslné oslabení našeho rodu. Na panstvích se našlo jen málo lidí, kteří Oggeho nestoudnost schvalovali. Jedna věc je čestné soupeření mezi schopnostmi, druhá nečestný útok na schopnost jako takovou. Ale Drummant byl velice silné panství a brantor Ogge si tam dělal, co chtěl.

Nezůstala tak žádná žena casprovské krve, kterou by si Canoc mohl vzít za ženu. Jak mi řekl: „Ogge mě zachránil před tou bábou z Corde-mantu a před těmi ubohými děvčaty se slepičím obličejem z Drummanu. A tak jsem otci řekl: ‚Podniknu nájezd.‘“

Orrec si myslel, že chce vpadnout do menších panství v Dolinách, nebo možná na sever do Morgamantu, který byl pověstný dobrými koňmi a krásnými ženami. Ale Canoc měl v hlavě smělejší plán. Shromáždil oddíl ze statných mladých farmářů z Caspromantu, několika Casprů z Cordemantu, Ternoka Rodda a dalších mladých mužů z různých panství, kteří považovali odvléčení nějakého toho nevolníka nebo uchvácení lupu za dobrý nápad. Setkali se jednoho květnového rána dole na Křižovatce pod Stěnou a rozjeli se úzkou stezkou k jihu.

Žádný nájezd do Nízin se nekonal už mnoho let.

Farmáři měli tuhé, silné kožené kazajky a bronzové přilby a pro případ, že by došlo na boj, byli vybaveni kopími, kyji a dlouhými dýkami.

Muži z rodu měli sukně a kabáty z černé plsti a jeli s holýma nohama a hlavou nepokrytou. Dlouhé, černé vlasy měli spojené a spletené do copu. Kromě loveckých nožů a svých očí si nevezli žádné zbraně.

„Když jsem se na nás podíval, zalitoval jsem, že jsem se nejdřív nevypravil k Morgům a neukradl jim nějaké koně,“ řekl Canoc. „Byl by na nás pěkný pohled, nebýt těch stvoření, na kterých většina z nás musela jet. Já jsem měl Krále“ – Straččina otce, vysokého červeného koně, kterého jsem si mlhavě pamatoval – „ale Ternoc jel na klisně s prověšenými pysky, stavěné pro polní práce, a Barto se mohl vézt jenom na černobílém poníkovi se slepým okem. Ale mezky jsme měli radost pohledět, tři pěkné z otcova chovu. Vedli jsme je. Chtěli jsme na nich odvézt domů svou kořist.“

Rozesmál se. Když ten příběh vyprávěl, byl vždycky veselý. Představuji si, jak se ten krátký průvod hrozivých mladých mužů na cinkajících koních plahočí v zástupu úzkou, trávou zarostlou, kamenitou cestou scházející z Vysočiny do světa dole. Kdyby se ohlédli, viděli by, jak se za nimi tyčí hora Airn, Barric se šedými převislými skalami a pak nakonec, vyšší než všechno ostatní, na vrcholcích bílé a obrovské Karrantágy.

Před sebou, kam až oko dohlédlo, viděli travnaté pahorky – „zelené jako beryl,“ říkal otec, když se zahleděl do vzpomínky na tu úrodnou, prázdnou zemi.

První den jízdy nepotkali nikoho a nezahlédli jediného člověka, krávu nebo ovci, jenom křepelky a kroužícího jestřába. Dolňáci ponechávali mezi sebou a lidmi z hor široký volný pruh. Nájezdníci jeli celý den pomalým tempem Bartova napůl slepého poníka a utábořili se na úbočí kopce. Teprve další den pozdě odpoledne uviděli na pahorcích ohrazených kamennými zídkami první ovce a kozy, pak v dálce statek a v údolí potoka mlýn. Stezka se rozšířila ve vozovou cestu a silnici vinoucí se mezi poli a pak před nimi na slunném svahu vyrostlo dýmem obestřené město Dunet s červenými střechami na domech.

Nevím, jak si otec svůj nájezd představoval – jako nenadálý, prudký vpád bojovníků, kteří se sesypou na vyděšené měšťany, nebo jako impozantní příjezd a přednesení požadavků podepřených hrozbou obávaných a tajemných sil. Ať už si představoval cokoli, když tam přijel, dovedl svůj oddíl do města a projel s ním ulicemi nikoli tryskem, s křikem a máváním zbraněmi, ale poklidně, spořádaně. Tak se stalo, že pronikli mezi davy, hejny, vozy a stády koní trhového dne až na hlavní náměstí a tržiště, kde si jich lidé nenadále všimli a začali křičet: „Hornáci! Čarodějníci!“ Nato se někteří dali na útěk, nebo začali zabedňovat dveře, jiní pospíchali zachrá-

nit své zboží na trhu. Ty, kteří prchali, uvěznili na náměstí ti, kteří se šli podívat, co se děje. Zavládla panika a zmatek, stánky se převracely, markýzy padaly na zem, vystrašení koně sebou škubali a dupali, dobytek bučel a sedláci z Caspromantu se oháněli kopími a kyji po manželkách rybářů a klempířích. Canoc se na ně rozkřikl, aby paniku uklidnil. Vyhrožoval svou mocí nikoli měšťanům, ale svým lidem, až se mu nakonec podařilo shromáždit je kolem sebe. Někteří zarputile drželi zboží, které se jim podařilo na stáncích popadnout – růžovou šálu, měděný kastrol.

Řekl mi: „Poznal jsem, že v boji na krev nemáme naději. Těch lidí byly stovky – stovky!“

Jak mohl vědět, co je to město? Nikdy předtím žádné neviděl.

„Kdybychom se pustili drancovat domy, rozdělili by nás a jednoho po druhém by nás pobili. Jediný Ternoc měl dost silný dar, aby jím mohl útočit, nebo jej použít k obraně. A co jsme měli brát? Bylo tam všechno možné, všude kolem – jídlo, zboží, oblečení, nebralo to konce! Jak bychom to všechno pobrali? Pro co jsme vlastně přišli? Já jsem si chtěl najít manželku, ale v tom, co jsem tam našel, jsem nevěděl, jak to udělat. A jediné, co na Vysočině doopravdy potřebujeme, jsou ruce na práci. Věděl jsem, že pokud je nezastraším, a neudělám to brzo, sesypou se na nás. Proto jsem zvedl vyjednávací vlajku. Doufal jsem, že budou vědět, co to je. Věděli. V oknech velkého domu nad tržištěm se ukázalo několik mužů a zamávalo z okna kusem látky.

Pak jsem zvolal: ‚Jsem Canoc Caspro z ryzího rodu caspromantského a mám dar a schopnost ničit, kterou vám předvedu.‘ A nejdřív jsem udeřil do jednoho z trhových stánků tak, že se celý rozpadl na kusy. Potom jsem se otočil o půl kruhu, abych měl jistotu, že vidí, co dělám a jak to dělám, a udeřil jsem do rohu velké kamenné budovy, která stála naproti domu, v němž byli. Držel jsem ruku nataženou, aby ji viděli. Viděli, jak se stěna budovy pohnula a vyboulila, kameny se z ní vysypaly a udělaly ve zdi díru. Díra se zvětšila a pytle s obilím, které byly uvnitř, se roztrhly. Padající kameny dělaly strašný rachot. ‚Dost, dost,‘ křičeli. A tak jsem přestal sýpku ničit a znovu jsem se k nim obrátil. Chtěli mluvit a vyjednávat. Zeptali se mě, co od nich žádám. Řekl jsem: ‚Ženy a chlapce.‘

Po těch slovech se strhl strašlivý pokřik. Lidé ve všech ulicích a ve všech domech kolem křičeli: ‚Ne! Ne! Zabijte ty čarodějníky!‘ Bylo jich tolik, že jejich hlasy byly jako vichřice. Můj kůň skákal a řičel. Do zadku se mu zabodl šíp. Podíval jsem se do okna nad tím, kde byli vyjednávači, a uviděl jsem lučištníka, jak se vyklání daleko z okna, aby znovu natáhl luk. Udeřil jsem ho. Jeho tělo spadlo z okna na kameny dole jako

pytel a puklo. Pak jsem uviděl muže na okraji davu lidí uvězněného na tržišti, jak se sehnul a popadl do ruky kámen, a udeřil jsem ho. Zničil jsem mu jenom ruku. Klesla mu k boku, bezvládná jako provaz. Začal křičet a na místě, kam dopadl lukostřelec, se strhl nářek a panika. „Zničím dalšího, kdo se pohne,“ zvolal jsem nahlas. A nikdo se nepohnul.“

Canoc držel své muže kolem sebe, když vyjednával. Ternoc mu hlídal záda. Muži, kteří mluvili za město, pod jeho hrozbami přistoupili na to, že mu dají pět služebných žen a pět chlapců. Začali si vymíňovat čas na shromáždění daně, jak tomu říkali, ale on to zamítl: „Pošlete je sem hned a my si vybereme, co budeme chtít,“ řekl a zvedl levou ruku, což stačilo, aby na jeho požadavky přistoupili.

Pak přišla chvíle, která mu připadala velice dlouhá. Davy v bočních ulicích se zmenšily a zase narostly, natlačily se blíž, a on nemohl dělat nic než sedět na svém potícím se koni a bystrým zrakem dávat pozor na lučištníky a jiné hrozby. Nakonec přihnali ulicemi na tržiště skupinky chlapců a žen, po dvou, po třech. Plakali, žadonili, někteří se dokonce plazili po rukou a po nohou, jak je poháněli důtkami a kopanci. Chlapců bylo dohromady pět, žádný starší než desetiletý, a ženy byly čtyři: dvě maličké nevolnice, polomrtvé strachem, a dvě starší ženy ve špinavých, páchnoucích šatech, které ani nepotřebovaly popohánět, možná si myslely, že život mezi čarodějníky nemůže být horší než život otroka v koželužně. A to bylo všechno.

Canoc se nedomníval, že by bylo moudré trvat na lepším výběru. Čím déle tady stál, proti tak nesmírné přesile, tím blíž byla chvíle, kdy někdo v davu lidí vystřelí šíp nebo hodí kámen, který zasáhne cíl, a pak je všechny dav roztrhá na kousky.

Zároveň se nechtěl těmito kupci nechat napálit.

„Ty ženy jsou jenom čtyři,“ řekl.

Vyjednavači začali naříkat a diskutovat.

Neměl mnoho času. Rozhlédl se po tržišti a velkých domech kolem něho. V okně úzkého domu na rohu zahlédl ženskou tvář. Žena měla na sobě vrbičkově zelenou barvu, která ho zaujala už dřív. Neskrývala se, stála přímo v okně a dívala se dolů na něho.

„Ji,“ řekl a ukázal. Ukázal pravou rukou, ale lidé stejně zalapali po dechu a příkrčili se. Musel se tomu rozesmát. Pomalu přešel pravou rukou po přihlížejících tvářích, jako by je chtěl všechny zničit.

Dveře rohového domu se otevřely, žena ve vrbičkově zeleném z nich vyšla ven a zůstala stát na schodech. Byla mladá, drobná a hubená. Dlouhé černé vlasy jí splývaly na zelené šaty.

„Staneš se mou ženou?“ zeptal se jí Canoc.

Stála bez hnutí. „Ano,“ řekla a pomalu došla přes zpustošené tržiště k němu. Na nohou měla střevíce z černých řemínků. Podal jí levou ruku. Dala nohu do třmenu a on si ji vyšvihl do sedla před sebe.

„Mezci a jejich výstroj jsou vaši!“ zvolal na měšťany, neboť si uvědomoval dar daru. S ohledem na jeho chudobu to byl samozřejmě velký dar, ale obyvatelé Dunetu to snadno mohli považovat za poslední urážku.

Každý z jeho mužů si vzal jednoho nevolníka, aby s ním jel ve dvojici, a tak vyrazili. Jeli klidně, spořádaně davy, které se před nimi mlčky rozestupovaly, ulicí až ven ze sevření domů, na cestu k severu, kde před sebou měli hory.

Tak skončil poslední nájezd z Caspromantu do Nížin. Canoc ani jeho nevěsta už tou cestou nikdy nesjeli dolů.

Jmenovala se Melle Aulittová. Jejím majetkem byly vrbičkově zelené šaty, malé černé střevíce, které měla na nohou, a maličký opál na stříbrném řetízku, který měla kolem krku. To bylo její věno. Oženil se s ní čtyři noci poté, co si ji přivezl domů do kamenného domu. Jeho matka a služebné jí připravily šaty a ostatní věci, které by nevěsta měla mít, ve velkém spěchu a s dobrou vůlí. Brantor Orrec je oddal v síni kamenného domu za přítomnosti všech členů nájezdnické tlupy. Všichni obyvatelé Caspromantu a každý, kdo ze západních panství mohl, si na tu svatbu přišli zatančit.

„A pak,“ řekl jsem, když otec dovyprávěl, „měla matka mě.“

* * *

Melle Aulittová se narodila a vyrostla v Derrisově Vodě jako čtvrtá z pěti dcer kněžského soudce bendramanské veřejné církve. Byl to vysoký úřad, a tak byli kněžský magistrát a jeho žena dobře zaopatřeni. Své dcery vychovávali v pohodlí a přepychu, ale velice přísně, neboť státní náboženství vyžaduje od žen skromnost, cudnost a poslušnost a má mnoho pokání a ponížení pro ty, kteří neposlouchají. Adild Aulitta byl laskavý a shovívavý otec. Mohl doufat nanejvýš v to, že se z dívek stanou oddané panny v Městském chrámu. Aby se Melle na tu úctyhodnou dráhu připravila, učila se číst, psát, trochu počítat, hodně ze svaté historie a poezie a základy městského zeměměřičství a architektury. Učila se ráda a byla skvělý žák.

Ale když jí bylo osmnáct, něco se pokazilo, něco se přihodilo, nevím co, nikdy o tom nemluvila, jenom se usmála a přešla to. Možná se do ní její učitel zamiloval a vinu za to přisoudili jí. Možná měla milého a vy-

kradla se ven, aby se s ním setkala. Možná to byla ještě větší maličkost. Na uchazeče o statut panny v Městském chrámu, na jehož čistotě závisí celý blahobyt Bendramanu, nesmí ulpět ani nejmenší stín skandálu. Napadlo mě, jestli si Melle nějaký malý skandál nevyrobila sama, aby se Městskému chrámu vyhnula. V každém případě ji poslali na pobyt ke vzdáleným příbuzným na severu, v odlehleém venkovském městě Dunet. Také to byli uznávaní, řádní občané, kteří ji drželi zkrátka ještě víc než rodiče a zároveň se jí snažili smlouváním a lstí najít vhodného manžela mezi místními rodinami. Kandidáty vodili k ní, aby si ji prohlédli.

„Jeden z nich byl malý tloušťák s růžovým nosem, který kšeftoval s prasaty,“ řekla. „Další byl vysoký, převysoký, a hubený, přehubený, mladík, který se modlil hodinu jedenáctkrát denně. Chtěl, abych se modlila s ním.“

Proto se podívala z okna a uviděla Canoka z Caspromantu, jak sedí obkročmo na svém rudém hřebci a pohledem ničí muže a domy. Tak jako on si vybral ji, ona si vybrala jeho.

„Jak jsi to udělala, aby tě příbuzní pustili?“ zeptal jsem se, i když jsem znal odpověď a předem jsem se na ni těšil.

„Všichni leželi na podlaze pod nábytkem, aby je ten bojovník nezahlédl a neroztavil jim kosti, nezničil je. Řekla jsem: ‚Neměj strach, bratrátku. Neříká se snad: panna zachrání tvůj dům a zboží?‘ Nato jsem sešla po schodech dolů a vyšla ven.“

„Jak jsi poznala, že tě otec nezničí?“

„Poznala jsem to,“ řekla.

* * *

Neměla o nic lepší představu, kam jede a do čeho jde, než Canoc, když se pustil z hor dolů a čekal, že Dunet bude jako naše vesnice – několik chýší a chatrčí, ohrada pro dobytek a devět nebo deset obyvatel, všichni na lovu. Pravděpodobně si myslela, že tam, kam jede, se to nebude příliš lišit od otcova domu, nebo alespoň od domu příbuzných, bude to čisté, teplé stavení plné světla, společnosti a pohodlí. Jak mohla vědět, co ji čeká?

Pro Dolňáky je Vysočina prokletý, zapomenutý kout světa, který před dávnými lety opustili. Nic o ní nevědí. Bojovní lidé by možná poslali vojsko, aby ty obávané, protivné pozůstatky minulosti vyčistilo, ale Bendraman a Urdile jsou země kupců, farmářů, učenců a kněží, nikoli bojovníků. Udělali jen to, že se k horám obrátili zády a zapomněli na ně. Matka říkala, že dokonce ani v Dunetu už mnoho lidí nevěří pověstem o lidech z Karrantágů – hordách skřetů, které přepadají města v Nízi-

nách, o netvorech na koních, kteří mávnutím ruky zapálili celá pole a jediným pohledem vyřadili z boje celé vojsko. To všechno bylo už dávno, „za krále Cumbela.“ Dnes se nic takového nedělo. Lidé prý jezdili z Dunetu nakupovat krásný, smetanově bílý dobytek z Vysočiny, ale jeho plemeno prakticky vymřelo. Půda byla tam nahoře strašlivě chudá. Na starých vysočinských panstvích nežil nikdo než chudí pastýři a rolníci, kteří těžce dobývali živobytí z kamení.

A to byla, jak moje matka zjistila, pravda. Alespoň z velké části.

Jenže v matčině vidění světa bylo mnoho druhů pravdy, tak jako bylo mnoho příběhů, které se daly vyprávět.

Všechna dobrodružství v příbězích, které nám vyprávěla, když jsme byli dětmi, se stala „za krále Cumbela.“ Stateční mladí kněžští rytíři, kteří rozprášili ďábly v podobě obrovských psů, strašliví čarodějníci z Karrantágů, mluvící ryby, které varovaly před zemětřesením, žebravá dívka, která dostala létající vůz vyrobený z měsíčního svitu, to všechno bylo z doby za krále Cumbela. Zbytek jejich příběhů vůbec nebyl dobrodružný, s výjimkou toho jednoho, toho, v němž ona sama vyšla ze dveří a vykročila přes tržiště. Tam se dvě linie příběhu křížily, dvě pravdy setkávaly.

Její příběhy bez dobrodružství byly pouhé popisy nezajímavých činností ve zkostnatělé domácnosti ve středně velkém městě v jedné ospalé zemi v Nízinách. Miloval jsem je stejně jako dobrodružství, nebo možná ještě víc. Vyžadoval jsem je: Vyprávěj o Derrisově Vodě! A myslím, že ona o tom ráda vyprávěla, nejenom proto, aby mi udělala radost, ale taky proto, aby poškádlila a usmířila svůj stesk po domově. Vždycky zůstala cizinkou mezi cizími lidmi, bez ohledu na to, jak je milovala a sama byla milována. Byla veselá, uměla se radovat, byla činořodá a plná života, ale já vím, že jedny z okamžiků, kdy byla nejšťastnější, prožívala tehdy, když se mohla se mnou stočit do klubíčka na houních a polštářích před malým krbem v jejím pokoji, kulaté místnosti ve věži, a povídat mi, co se prodávalo na trzích v Derrisově Vodě. Vyprávěla, jak se sestrami často potají nakukovaly, když na sebe otec jako kněžský soudce strojil všechny korzety, vycpávky a roucha, jak se kolébal, když chodil v botách s vysokou podrážkou, ve kterých byl vyšší než ostatní muži, a jak se scvrkl, když si ty boty a roucha sundal. Vyprávěla, jak si s rodinnými přáteli vyjela na lodi, která plula po řece Trond až k jejímu ústí, kde se vlévala do moře. Vyprávěla mi o moři. Vyprávěla, že zkamenělé ulity, které nacházíme v lomech a používáme jako hrací kameny, jsou tam dole na břehu oceánu živí tvorové, křehcí, barevní a lesklí.

Otec chodíval po práci na hospodářství do jejího pokoje – s čistými rukama a v čistých botách, neboť pevně trvala na dodržování jistých principů, v kamenném domě nových – sedl si k nám a poslouchal. Moc rád ji poslouchal. Mluvila, jako když zpívá potůček, čistě a vesele, s měkkostí a plynulostí, která patřila k Nížinám. Pro lidi ve městech je řeč umění a požitek, nejenom záležitost zvyku a potřeby. Ona to umění a požitek přinesla do Caspromantu. Byla světlem v otcových očích.

4

Sváry a pouta mezi rody z Vysočiny se táhly dál, než kam sahala paměť, před historii, před rozum. Casprové a Drumové v sobě byli pořád. Rododové a Barreové byli vždycky přátelští nebo alespoň dost přátelští, aby své spory po čase urovnali.

Zatímco Drumům se dařilo dobře, hlavně díky krádežím ovcí a zabírání půdy, na tyto poslední tři rody přišly těžké časy. Zdálo se, že období slávy mají za sebou, obzvláště Casprové. Dokonce i v dobách Slepého Caddarda se síla a počty našeho rodu povážlivě ztenčily, třebaže jsme si stále udržovali své panství a kolem třiceti rodin nevolníků a rolníků.

Rolník měl po předcích nějaký vztah k rodu, což ovšem neznamenalo, že by musel mít dar; nevolník neměl jedno ani druhé. Obě skupiny měly povinnost věrnosti a právo vznášet požadavky na hlavní rodinu svého panství. Rodiny většiny nevolníků a rolníků žily na půdě, kterou obdělávaly, stejně dlouho jako rodina brantora, někdy i déle. Práce a obhospodařování pěstovaných plodin, dobytka, lesů a všeho ostatního se rozdělovalo podle dávných zvyklostí a častých rad. Lidem z našeho panství se málokdy připomínalo, že brantor nad nimi má moc života nebo smrti. Caddardův dar dvou nevolníků Tibrovi byl vzácným a unáhleným prosazením bohatství a moci, které zachránilo panství tím, že lapilo nájezdníky do sítě jeho přemrštěné velkorysosti. Dar daru byl možná silnější než vlastní dar. Caddard jej použil moudře. Ale bylo hodně špatné, když brantor použil svou moc proti vlastním lidem, jak to dělali Erroy v Geramantu a Ogge v Drummantu.

Dar Barreových se pro takové účely nikdy moc nehodil. Jistě, moci zavolat z lesa divoká zvířata, uklidnit hříbě nebo probrat věci se psem, byl dar; nedával však člověku vládu nad lidmi, kteří mu mohli zapálit stoh sena nebo ho a jeho psa zabít pohledem a slovem. Barreovy o jejich panství už dávno připravili Helvarové z Karrantágů. Různé rodiny z jejich

rodu sešly z hory a přiženily se nebo přivdaly do našich západních pánství. Snažili se dbát na čistotu rodu, aby svůj dar neoslabili nebo neztratili, ale samozřejmě to nebylo možné vždycky. Několik našich rolníků byli Barreové. Všechny naše léčitelky dobytka, slepičářky a cvičitelky psů byly selky s Barreovskou krví. Barreové z čistého rodu dosud žili v Geremantu, Cordemantu a Roddmantu.

Roddové, kteří měli dar nože, byli dobře připravení na to, aby se bránili, nebo aby útočili a uplatňovali nadvládu, pokud by o to stáli, ale většinou na to neměli povahu. Nevyhledávali spory. Víc než loupežné nájezdy je zajímal lov losů. Narozdíl od většiny řádných Horňáků raději dobrý dobytek šlechtili, než by ho kradli. Smetanově bílý skot, kterým byl Caspromant kdysi slavný, ve skutečnosti vyšlechtili Roddové. Mí předkové kradli krávy a býky z Roddamantu tak dlouho, až získali vlastní chovné stádo. Roddové obdělávali svou půdu, chovali svůj dobytek a prosperovali docela dobře, ale nepřibývalo jich a nezískávali větší vliv. Často vstupovali do manželství s Barreovými, a tak, když jsem byl dítě, měl Roddamant dva brantory, Parn Barreovou, matku Gry, a jejího otce Ternoka Rodda.

Naše rodiny spolu vycházely dobře po generace, jak už to na Vysočině chodí, a Ternoc a můj otec byli opravdoví přátelé. Ternoc se na svém selském koni s prověšenými pysky zúčastnil slavného nájezdu na Dunet. Jeho podílem na kořisti bylo jedno z drobných nevolnických děvčat, ale brzy je dal Batovi Casprovi z Cordemantu, jenž měl to druhé, protože to byly sestry a pořád posmrkávaly, jak se jim po sobě stýskalo. Rok před nájezdem se Ternoc a Parn vzali. Parn vyrostla v Roddamantu a měla v sobě trochu roddské krve. Měsíc poté, co moje matka přivedla na svět mě, porodila Parn dceru Gry.

Gry a já jsme byli kamarádi od kolébky. Když jsme byli malé děti, rodiče se často navštěvovali. My jsme vždycky utekli a hráli jsme si. Myslím, že jsem byl první, kdo uviděl, jak se u Gry projevil její dar, i když si nejsem jistý, jestli je to vzpomínka, nebo představa vytvořená podle něčeho, co mi řekla. Děti mají schopnost vidět, co slyší. Já vidím toto: Gry a já sedíme a stavíme si domečky z větviček na hlině vedle roddamantských zahrádek, když vtom vyjde z lesíka, který leží za domem, velký losí samec. Jde k nám. Je obrovský, vyšší než dům. Pohupuje rozvětveným paroží, které balancuje proti obloze. Dojde pomalu a přímo až ke Gry. Ona zvedne ruku a přitiskne si jeho čumák na svou dlaň, jako by to byl pozdrav. „Proč sem přišel?“ zeptám se a ona řekne: „Já jsem ho zalovala.“ Víc si nepamatuji.

Když jsem o té vzpomínce po létech řekl otci, prohlásil, že se to tak nemohlo stát. Gry a mně nebylo víc než čtyři a dar se prý jen vzácně projevívá dřív, než je dítěti devět nebo deset let.

„Caddardovi byly tři,“ namítl jsem.

Matka se z boku dotkla mého malíčku svým. Neodporuj svému otci. Canoc byl napjatý a neklidný, já jsem byl bezstarostný a drzý; s velice jemným, nepostřehnutelným taktem chránila jeho přede mnou a mne před ním.

Gry byla nejlepší kamarádka na hraní. Dostali jsme se do spousty průšvihů. Nejhorší byl ten, když jsme vypustili slepice. Gry tvrdila, že umí slepice naučit nejrůznější kousky – chodit po provaze, vyskakovat na prst. „Je to můj dar,“ řekla důležitě. Bylo nám šest nebo sedm. Šli jsme do velkého drůbežního výběhu v Roddamantu, zahrnuli jsme některá poloviční kuřata do kouta a zkusili jsme je něco naučit – cokoli – aspoň něco. Ta marná činnost nás tak pohltila, že jsme si nevšimli, že jsme nechali bránu výběhu otevřenou dokořán, a přišli jsme na to až tehdy, když všechny slepice odešly za kohoutem daleko do lesů. Potom se je všichni snažili sehnat zpátky. Parn, která je mohla přivolat, byla někde na lovu. Jestli nám nebyl vděčný nikdo jiný, lišky nám děkovaly určitě. Gry se cítila velice provinile, protože drůbeží výběh byl jedna z věcí, které měla na starost. Plakala tak, jak jsem ji nikdy potom neviděl. Celý ten večer a další den chodila po lesích a tenkým hlasem podobným smutné křepelce svolávala chybějící slepice: „Kuře! Lilie! Vločko! Vějířku!“

Vypadalo to, jako bychom vždycky něco vyvedli v Roddamantu. Když Gry přijela s rodiči nebo s otcem do Caspromantu, žádné katastrofy se nekonaly. Matka měla Gry velice ráda. Znenadání řekla: „Zastav se, Gry!“ Gry se zastavila a matka se na ni tak dlouho dívala, až sedmileté děvče zrozpačitelé a začalo se vrtět a hihňat. „Nehýbej se,“ řekla moje matka. „Copak to nechápeš? Já se tě učím, abych mohla mít vlastní holčičku, která bude přesně jako ty. Chci zjistit, jak to udělat.“

„Mohla bys mít dalšího chlapce jako Orrec,“ nadhodila Gry, ale matka řekla. „Kdepak! Jeden Orrec úplně stačí. Já potřebuju Gry!“

Gryina matka Parn byla zvláštní, neklidná žena. Měla silný dar a sama působila napůl jako nějaký divoký tvor. O její přivolávání zvěře měli lovci velký zájem, a tak chodila často pryč přes půl Vysočiny na lov do toho či onoho panství. Když byla v Roddamantu, vypadalo to, jako by pořád měla kolem sebe klec a dívala se na člověka skrz mříž. Se svým manželem Ternokem se k sobě chovali zdvořile a opatrně.

O svou dceru nejevila Parn žádný zvláštní zájem. Jako ke všem ostatním dětem se k ní chovala s nezaujatou vlažností.

„Učí tě matka, jak máš svůj dar používat?“ zeptal jsem se jednou Gry, abych zdůraznil, že mě otec učí, jak s darem pracovat.

Gry zavrtěla hlavou. „Ona říká, že člověk dar nepoužívá, že dar používá jeho.“

„Musíš se naučit ho ovládat,“ informoval jsem ji vážně a přísně.

„Já nemusím,“ řekla Gry.

Byla svéhlavá a lhostejná – někdy se až moc podobala své matce. Nehádala se se mnou, neobhajovala svůj názor, ale ani ho neměnila. Já jsem chtěl slova. Ona chtěla ticho. Ale když moje matka začala vyprávět, Gry ve svém mlčení poslouchala a dávala pozor na každé slovo: slyšela je, uchovala si je, přemýšlela o něm.

„Ty jsi posluchačka,“ řekla jí Melle. „Nejenom přivolávačka, ale i posluchačka. Posloucháš myši, že?“

Gry přikývla.

„Co říkají?“

„Myší věci,“ odpověděla Gry. Byla velice ostýchavá, dokonce i před Melle, která ji měla moc ráda.

„Když jsi přivolávačka, nemohla bys přivolat myši, které se uhnízdlily v mé spíži, a navrhnout jim, aby se odstěhovaly do stáje?“

Gry se nad tím zamyslela.

„Musely by přestěhovat malé myšky,“ namítla.

„Ach tak,“ řekla matka. „To mě vůbec nenapadlo. Tak to nepřipadá v úvahu. Navíc je tam stájová kočka.“

„Mohla bys pustit kočku do spíže,“ navrhla Gry. Její hlava dělala nepředvídatelné kroky. Viděla, jak vidí myši, jak vidí kočka a moje matka, všechno najednou. Její svět byl nepředstavitelně složitý. Nebránila své názory proto, že měla vzájemně si odporující názory skoro na všechno. Přesto se s ní nedalo hnout.

„Mohla bys vyprávět o té dívce, která byla hodná na mravence?“ zeptala se ostýchavě mé matky, jako kdyby to byla velká žádost.

„O dívce, která byla hodná na mravence,“ zopakovala matka, jako by odříkávala název. Zavřela oči.

Řekla nám, že mnoho jejích příběhů pochází z knihy, kterou měla, když byla malá, a že má při jejich vyprávění pocit, jako by četla v knize. Když nám to řekla poprvé, Gry se zeptala: „Co je to kniha?“

A tak nám matka četla z knihy, která tam nebyla.

Před dávnými a dávnými časy, za krále Cumbela, žila v jedné vesnici

vdova se čtyřmi dcerami. A dařilo se jim docela dobře, jenže pak jednou žena onemocněla a ne a ne se z toho dostat. Přišla ji navštívit moudrá žena, prohlédla ji a řekla: „Neuzdraví tě nic jiného, než doušek vody z Mořské studny.“

„Jémíne, jémíne, tak to určitě umřu,“ běduje vdova, „vždyť jak bych mohla dojít k té studni, když jsem tak nemocná?“

„Nemáš snad čtyři dcery?“ řekne moudrá žena.

A tak žena poprosila svou nejstarší dceru, aby došla k Mořské studni a přinesla jí z ní pohár vody. „Budeš mít mou lásku,“ řekla, „a dám ti svůj nejlepší čepec.“

A tak se nejstarší dcera vydala na cestu. Chvilí šla, pak si sedla, aby si odpočinula, a jak tak seděla, uviděla shluk mravenců, jak se snaží od-táhnout do mraveniště mrtvou vosu. „Fuj, potvory,“ řekla, rozdrtila je patou a šla dál. Cesta k mořskému pobřeží byla dlouhá, ale plahočila se tak dlouho, až tam došla a uviděla moře, jak mohutnými vlnami naráží a buší do písku. „Tak to by stačilo!“ řekla dívka, ponořila pohár do nejbližší vlny a odnesla vodu domů. „Tady je ta voda, matko,“ povídá a matka si vodu vzala a vypila ji. Och, hořká byla, slaná a hořká! Matce vhrkly do očí slzy. Přesto dívce poděkovala a dala jí svůj nejhezčí čepec. A dívka si s čepcem vyšla ven a zanedlouho si našla milého.

Jenže matce se ještě přitížilo, a tak požádala svou druhou dceru, aby jí přinesla vodu z Mořské studny, a slíbila jí, že když to udělá, bude mít její lásku a nejlepší krajkové šaty. A tak dívka šla. Cestou si sedla, aby si odpočinula, a uviděla muže, jak oře s volkem. Všimla si, že chomout je špatně nasazený, rozdírá volkovi krk do krve. Ale nic jí do toho nebylo. Šla dál, až došla na břeh moře. Bylo tam, hučelo a mohutnými vlnami se valilo na písek. „Tak to by stačilo,“ řekne, rychle pohár ponoří a kluše domů. „Tady máš vodu, matko, dej sem ty šaty.“ Slaná, slaná a hořká byla ta voda, a to tak, že matka měla co dělat, aby ji vůbec polkla. Jakmile dívka vyšla v krajkových šatech ven, našla si milého, ale matka dál ležela, jako by na ni sahala smrt. Sotva jí stačil dech, když žádala třetí dívku, aby se vydala na cestu. „Ta voda, kterou jsem pila, nemůže být voda z Mořské studny,“ řekla, „protože to byla hořká solanka. Běž a budeš mít všechnu mou lásku.“

„O tu ti nestojím, ale dej mi dům nad hlavou a já půjdu,“ řekne třetí dcera.

A matka řekla, že to udělá. Dívka tedy s dobrou vůlí vyrazila, rovnou k pobřeží, bez zastávek. Přímo na písčných dunách potkala šedou husu se zlomeným křídlem. Husa jí vyšla naproti. Zlomené křídlo táhla po zemi.

„Táhni, huso pitomá,“ řekla dívka, došla k moři a uviděla mohutné vlny, jak burácejí a vybíhají na písek. „Tak to by stačilo!“ řekne dívka, strčí pohár do vlny a jde domů. A jen co matka ochutnala hořký pohár s mořskou solankou, dcera na ni: „A teď jdi ven, matko, už je to můj dům.“

„Copak mě nenecháš umřít ve vlastní posteli, dítě?“

„Když to uděláš rychle, tak nechám,“ odsekne dívka. „Ale hoď sebou, protože mládenec ze sousedství si mě chce vzít, když mám majetek, a se sestrami budeme mít tady v mém domě velkou svatbu.“

A tak matka leží, umírá a roní slané, hořké slzy. Její čtvrtá dcera k ní tiše přijde a povídá: „Neplakej, matko. Já tam dojdu a tu vodu ti přinesu.“

„Je to marné, dítě. Je to moc daleko a ty jsi moc mladá. Už mi nezbylo nic, co bych ti mohla dát, a tak musím zemřít.“

„Já to stejně zkusím,“ řekne dívka a odejde.

Jak šla, všimla si u cesty mravenců, jak se snaží odnést těla svých druhů, kteří zápasí o život. „Pro mě je to přece snazší,“ řekla dívka, nabrala je všechny do ruky, odnesla je k jejich mraveništi a položila je tam.

Šla dál a uviděla volka, jak oře s chomoutem, který ho rozdírá do krve. „Já ten chomout spravím,“ řekla oráči, poskládala svou zástěru a strčila ji pod chomout, aby volkovi seděl na krku lépe.

Šla dlouho a nakonec došla k moři. A tam, na písečných dunách, stála šedá husa se zlomeným křídlem. „Ach, ubohý ptáčku,“ řekla dívka, sundala si horní sukni, roztrhala ji a zavázala huse křídlo, aby se zahojilo.

Potom sešla dolů na kraj moře, kde se blyštěly mohutné vlny. Ochutnala mořskou vodu a zjistila že je hořká a slaná. Daleko za vodou byl ostrov, hora na třpytivé hladině. „Jak bych se mohla dostat k Mořské studni?“ řekla. „Tak daleko nedoplavu.“ Přesto si sundala boty a pustila se do moře, aby zkusila plavat, když vtom uslyšela klap klap a po písku přišel velký bílý vůl se stříbrnými rohy. „Pojď,“ vybídl ji vůl. „Vylez si na mě, převezu tě tam.“ A tak si vylezla volovi na hřbet a chytla se jeho rohů. Vešli do vody a vůl plaval tak dlouho, až se dostali na vzdálený ostrov.

Skály ostrova byly strmé jako zdi a hladké jako sklo. „Jak bych se mohla dostat k Mořské studni?“ zanaříkala. „Tak vysoko nevylezu.“ Přesto natáhla ruce nahoru a zkusila po skalách šplhat vzhůru. Vtom k ní slétla obrovská husa, větší než ona. „Pojď,“ vybídla ji husa. „Vylez si na mě, odnesu tě tam.“ A tak si vlezla mezi křídla a husa ji vynesla nahoru na vrcholek ostrova. A tam byla hluboká studna s průzračnou vodou. Ponořila do ní svůj pohár. Šedá husa ji přenesla přes moře zpátky a bílý vůl plaval za nimi.

Když však šedá husa vkročila na písek, stal se z ní najednou muž, krásný a vysoký mladý muž. A cáry její sukně mu visely z pravé ruky.

„Jsem mořský baron,“ řekl, „a chtěl bych si tě vzít.“

„Nejdřív musím odnést vodu své matce,“ odpověděla dívka.

A tak oba nasedli na bílého vola a odjeli zpátky do vesnice. Matka ležela na smrtelném loži. Spolkla však kapku vody a zvedla hlavu. Spolkla další a posadila se. Spolkla třetí a vstala. Když spolkla čtvrtou, začala tančit.

„Je to ta nejsladší voda na světě,“ prohlásila. Pak spolu se svou nejmladší dcerou a mořským baronem odjela na bílém volovi do jeho stříbrného paláce, kde se baron s dívkou oženil a vdova na jejich svatbě tančila.

„Ale co mravenci?“ zašeptala Gry.

„Ach, mravenci,“ řekla má matka. „Byli tedy mravenci nevďeční? Ne! Přišli totiž na svatbu taky, přilezli nejrychleji, jak to šlo, a přinesli s sebou zlatý prsten, který ležel sto let pod zemí v jejich mraveništi, a tím prstem byli mladík a nejmladší dcera oddáni!“

„Ale posledně,“ ozvala se Gry.

„Posledně?“

„Posledně jsi řekla... řekla jsi, že mravenci přišli a starším sestřám snědli na svatbách všechny koláče a sladkosti.“

„Však snědli. To taky udělali. Mravenci dokážou velké věci a jsou všude najednou,“ řekla moje matka s vážnou tváří a pak se rozesmála. A rozesmáli jsme se všichni, protože na ty mravence zapomněla.

Gryina otázka: „Co je to kniha?“ přiměla matku k přemýšlení o jistých věcech, které se v kamenném domě zanedbávaly nebo pomíjely.

V Caspromantu neuměl nikdo číst nebo psát a ovce jsme počítali pomocí vrubů na holi. Nestyděli jsme se za to, ale ona ano. Nevím, jestli snila o tom, že se někdy vrátí navštívit domov, nebo že někdo z její rodiny přijede na Vysočinu; bylo velice nepravděpodobné, že by se jedno nebo druhé mohlo stát; ale co děti? Co kdyby její syn někdy sešel dolů do zbytku světa nevzdělaný, stejný zabedněnec jako nějaký žebrák z městských ulic? To by její hrdost neunesla.

Na Vysočině žádné knihy nebyly, a tak je udělala. Vyhladila čtverce z jemné lněné látky a natáhla je mezi válečky. Inkoust vyrobila z račí žluči a pera z husích brků. Napsala nám slabikář a naučila nás v něm číst. Učila nás psát, nejdřív klacíky do prachu a potom brky na napjaté plátno. Zadržovali jsme dech, strašně jsme škrábali a rozstříkovali inkoust kolem. Ona pak světlý inkoust vyprala a my jsme mohli psát znovu.

Pro Gry to bylo velice těžké a vytrvala jen proto, že měla mou matku ráda. Pro mě to byla ta nejsnazší věc na světě.

„Napiš mi knihu,“ poprosil jsem, a tak mi Melle sepsala Raniův život. Brala svůj úkol vážně. Vzhledem ke svému vzdělání cítila, že jestli mám mít jen jednu knihu, měla by to být svatá historie. Pamatovala si některé věty a jazyk Historie činů a zázraků pána Rania a zbytek řekla vlastními slovy. Dala mi tu knihu k devátým narozeninám: čtyřicet čtverců uhlazeného lněného plátna, pokrytých od jednoho okraje k druhému světlým, přepečlivým písmem a nahoře sešitých modře obarvenou nití. Pohroužil jsem se do nich. Četl jsem je znovu a znovu, i když jsem je už znal nazpaměť, vychutnával jsem si ta psaná slova nejenom kvůli příběhu, který vyprávěla, ale kvůli tomu, co jsem v nich viděl ukryté: všechny ostatní příběhy. Příběhy, které mi vyprávěla matka. A příběhy, které nikdo nikdy nevyprávěl.

5

V těch letech pokračoval v mém vzdělávání rovněž otec, ale jelikož jsem nejevil známky toho, že bych mohl být druhý Caddard a děsit svět svými předčasnými schopnostmi, mohl mi jen říkat a ukazovat, co náš dar obnáší, a trpělivě čekat, až s ve mně projeví. Tvrdil, že v devíti letech uměl srazit ze vzduchu mouchu. Neměl trpělivost v povaze, dociloval jí jen kázní. Nemohl se dočkat, a tak mě zkoušel poměrně často. Snažil jsem se ze všech sil, mračil jsem se, ukazoval a šeptal, sbíral jsem v sobě tu tajemnou věc, svou vůli.

„Co je to vůle?“ zeptal jsem se ho.

„No, to je úmysl. Musíš svůj dar chtít použít. Kdybys jej použil, aniž bys chtěl, mohl bys způsobit velkou škodu.“

„Jaké to vlastně je, když ho používáš?“

Zamračil se a dlouho přemýšlel, než odpověděl.

„Je to, jako když něco úplně zapadne do sebe,“ řekl. Maličko, bezděčně pohnul levou rukou. „Jako bys byl uzel uprostřed deseti provazů, které jsou všechny vtažené do tebe a ty je pevně držíš. Jako bys byl luk, ale s tuctem tětív. Ty je čím dál víc natahuješ, a ony natahují tebe, dokud neřekneš: ‚Ted!‘ A ta síla vystřelí jako šíp.“

„Takže přesvědčíš svou sílu, aby zničila věc, na kterou se díváš?“

Znovu se zamračil a znovu se zamyslel. „To se nedá říct slovy. Vůbec žádná slova v tom nejsou!“

„Ale vždyť říkáš... Jak poznáš, co říct?“

Uvědomil jsem si totiž, že to, co Canoc říká, když svůj dar používá, není nikdy stejné slovo, a možná to vůbec žádné slovo není. Znělo to jako ha! nebo prudké vydechnutí člověka, který celým tělem nečekaně vynaloží velké úsilí, bylo v tom však ještě něco víc. Ale mně se to nikdy nepodařilo napodobit.

„Stane se to, když... Patří to k tomu, jak síla pracuje.“ To bylo všechno, co k tomu dokázal říct. Podobné rozhovory mu nebyly příjemné. Neměl na takové otázky odpovědět. Neměl jsem je klást; neměl jsem je muset klást.

Bylo mi dvanáct, třináct a dělal jsem si čím dál větší starosti, že se můj dar neprojevil. Nebál jsem se jenom v myšlenkách, ale i ve snech, ve kterých jsem byl jen krůček od toho, abych udělal něco strašlivě ničivého, s rachotem strhl obrovskou kamennou věž nebo zničil všechny lidi v nějaké tmavé, cizí vesnici – anebo jsem to právě udělal, prodíral jsem se mezi troskami a mrtvolami bez obličejů a bez kostí a hledal cestu domů. Vždycky to však bylo před aktem ničení nebo až po něm.

Když jsem se z takového těžkého snu probudil, srdce mi bušilo jako kuň v trysku. Přesto jsem se pokusil ovládnout svou hrůzu a soustředit tu sílu, jak mi to Canoc poradil. Rozechvělý tak, že jsem skoro nemohl dýchat, zadíval jsem se na vyřezávaný knoflík v nohách své postele, stěží viditelný v jitrním světle, zvedl jsem levou ruku, namířil ji na něj, rozhodnutý ten černý dřevěný knoflík zničit, a vyrazil jsem ze sebe dech křečovitým ha! Potom jsem zavřel oči a modlil jsem se ke tmě, aby se moje přání, má vůle, vyplnila. Jenže když jsem oči nakonec otevřel, dřevěný knoflík tam byl nedotčený. Můj čas nepřišel.

Do mých čtrnácti let jsme s obyvateli Drummantu měli velice málo do činění. Soused, s nímž jsme byli ve stavu ostražitého nepřátelství, byl Erroy z Geremantu. Gry a já jsme měli přísně zakázáno přiblížit se k naší hranici s tím panstvím, která vedla jasanovým lesem. Dodržovali jsme ten zákaz. Oba jsme znali Ohnutého Gonnena, muže, který měl ruce nasazené opačně. Brantor Erroy to udělal v jednom ze svých záchvatů žertování – on tomu říkal žertování. Ten muž byl jeden z našich nevolníků. „Po tom, co mu udělal, je k ničemu,“ říkali naši farmáři, „zvláštní způsob.“ Víc se brantor nekritizoval. Erroy byl šílený, ale nikdo o tom nemluvil. Lidé mlčeli a hleděli si svého.

A Erroy se Caspromantu vyhýbal. Jistě, zkroutil záda našemu nevolníku Gonnenovi, jenže Gonnen, bez ohledu na to, co říkal, téměř jistě přešel hranici a kradl v Geremantu dřevo. Podle pravidel, která na Vy-

sočině platila, byl Erroy svým způsobem v právu. Otec se nepomstil, ale dojel do jasanového lesa a počkal si, až Erroy přijde a uvidí, co dělá. Pak Canoc sebral svou sílu a nakreslil s ní linii zkázy přímo přes les, podél hranice. Bylo to, jako by rovnoběžně se zemí prolétl blesk, zničil všechno, co mu stálo v cestě, a zanechal za sebou plot z mrtvých, popelavých stromů se zčernalými listy. Erroyovi, který se schovával v horní části lesa a sledoval to, neřekl nic. Erroy také neřekl nic, ale u hraničního lesa už ho nikdy nikdo nespatriil.

Od nájezdu na Dunet měl otec zajištěnou pověst nebezpečného muže. Nepotřeboval ji potvrzovat takovou okázalou výstrahou. „Caspro má silný zrak,“ říkali lidé. Byl jsem nesmírně hrdý, když jsem slyšel, jak to říkají. Hrdý na něj, na nás, na náš rod, na naši moc.

Geremant bylo chudé, špatně obhospodařované panství, které nebudilo velké obavy; ale Drummant byl něco jiného. Drummant byl bohatý a bohatl čím dál víc. Lidé říkali, že Drumové, nafoukaní a troufalí, se vidí jako brantori Karrantágů a tuhle žádají zaplatit za ochranu, tamhle daň – daň, jako by byli vládci celé Vysočiny! Přesto se slabší panství nakonec vykupovala, odváděla daň v ovčích, dobytku, vlně, nebo dokonce nevolnicích, jak si ji Drum vynucoval; ten rod měl totiž strašlivý dar. Působil pomalu a byl při tom neviditelný, postrádal dramatickosti nože, ničení nebo ohně; ale Ogge z Drummantu mohl projít přes naše pole nebo pastvinu, a další rok obilí uschlo v zemi a žádná tráva nerostla ještě léta. Uměl uvrhnout zmar na stádo ovčí nebo skotu, na domácnost.

V Rimmantu, malém panství, jež se nacházelo u jihozápadní hranice Drummantu, zemřeli všichni. Brantor Ogge tam přišel se svými požadavky. Brantor Rimmů se mu vzpurně postavil ve dveřích, připravený použít svou schopnost vrhání ohně, a řekl mu, aby odešel. Jenže Ogge se prý v noci přikradl k jejich domu a udělal svá zaříkadla – jeho moc totiž nespočívala v pohledu a slovu, ale v šeptání, vyjmenovávání a pohybech rukou, které nějaký čas zabraly. A od té doby každý člen rodiny Rimmů onemocněl a za čtyři roky byli všichni mrtví.

Canoc o této historce, jak se běžně vyprávěla, pochyboval. „To Drum nemohl udělat, když on byl venku a oni uvnitř,“ řekl s jistotou. „Jeho schopnost je jako naše, využívá oko, které vidí. Možná tam nechal nějaký jed. Možná je zahubila nemoc, která s ním neměla nic společného.“ Ale ať se to stalo jakkoli, Ogge byl považován za příčinu a každopádně z toho měl prospěch, když Rimmant připojil ke svému majetku.

Toto všechno se nás dlouho nedotýkalo přímo. Potom se dva Cordští bratři dostali do sporu o to, kdo je dědic a pravý brantor jejich panství.

Ogge přesunul některé své lidi do jižní poloviny Cordemantu pod záminkou, že ji ochraňuje. Bratři byli hlupáci, dál se hádali, vznášeli nároky, a Ogge jim zatím zabral nejlepší část jejich půdy. Drummant se tak dostal do přímého sousedství s Caspromantem, u naší jihozápadní hranice. Ogge byl teď náš soused.

Od té doby se začala otcova nálada hroužít do temnoty. Cítil, že my, všichni obyvatelé panství, jsme v ohrožení a že naši jedinou ochranou je on. Měl silný pocit zodpovědnosti, možná až přehnaný. Privilegium pro něho znamenalo závazek; příkaz byl služba; moc, samotný dar, měla za následek silnou ztrátu svobody. Myslím, že kdyby byl mladý, neměl manželku nebo dítě, podnikl by proti Drummantu útok, vsadil by všechno na jednu kartu, na jeden svobodný čin. On ale byl hlava rodiny, muž obtížný povinnostmi, se spoustou starostí, jak vést chudé hospodářství a postarat se o své lidi, v situaci, kdy jeho žena byla bezbranná a on neměl žádného příbuzného nadaného jeho darem, který by se mu mohl postavit po bok, snad s výjimkou svého syna.

To byl ten šroub, který jeho úzkost utahoval. Jeho synovi bylo již třináct a dar se u něho zatím nijak neprojevil.

Byl jsem dokonale vycvičený, jak s ním pracovat, ale neměl jsem s čím pracovat. Bylo to, jako bych se učil jezdit na koni bez toho, že bych usedl na jeho hřbet.

Věděl jsem, že to Canokovi dělá velké, čím dál větší starosti, protože to nedokázal skrýt. V této věci mu Melle nemohla poskytnout pomoc a útěchu jako ve všem jiném, nemohla mezi námi dvěma dělat prostředníka ani zmírnit břemeno, které jsme si nakládali. Vždyť co věděla o daru a o tom, co obnáší? Bylo to pro ni něco úplně cizího. Neměla vysočinskou krev. Viděla Canoka, jak použil svou moc, jenom jednou, tenkrát na tržišti v Dunetu, když jednoho útočníka zabil a druhého zmrzačil. On neměl žádnou touhu ani potřebu ukazovat jí svou schopnost ničit. Děsila ji; nechápala ji a možná jí věřila jenom napůl.

Poté, co v jasanovém lese zanechal jako výstrahu Erroyovi řadu mrtvých stromů, používal svou schopnost jen v malém, aby mi ukázal, jak se to dělá a co to stojí. Nikdy ji nepoužil při lovu zvěře, neboť po narušení a zhroucení kostí, masa a orgánů zvířete zůstala hrůza, jakou by nikoho nenapadlo jíst. Podle něho dar rozhodně nebyl pro běžné používání, ale jen pro případy opravdové potřeby. Proto mohla Melle víceméně zapomenout, že jej má, a neviděla žádný velký důvod ke znepokojení, jestli jsem ho já neměl.

A skutečně se polekala teprve tehdy, když se – konečně – dozvěděla, že jsem svou schopnost projevil.

Já také.

* * *

Byli jsme s otcem na projížďce, on na starém šedém hřebci a já na Stračce. Byl s námi Alloc, mladý farmář. Alloc byl spřízněný s casprovským rodem prostřednictvím svého otce a měl „slabé oko“ – uměl rozvazovat uzly a několik podobných triků. Říkal, že by možná dokázal zabít krysu, kdyby se na ni díval dost dlouho, ale nikdy nenašel takovou, která by byla ochotná zůstat na jednom místě dost dlouho, aby to zjistil. Byl to dobrosrdečný muž, který měl rád koně a uměl to s nimi, byl to cvičitel, na jakého otec dlouho čekal. Jel na posledním hřeběti Stračky. Cvičili jsme toho dvouročka opatrně, protože otec v něm viděl znovuzrození vysokého rudého koně, na kterém jel do Dunetu.

Byli jsme na jihozápadních ovčích pastvinách našeho panství, a třebaže to Canoc neřekl, dívali jsme se, jestli nenajdeme nějaké stopy, že by se muži z Drummantu toulali na naše území, nebo že by se jejich ovce mísily do našich stád, aby si pak Drumovi pastevcí mohli „vzít zpátky“ některé naše, až budou ty své shánět – před touto lstí nás varovali Cordové, kteří měli Druma jako souseda dlouho. A skutečně jsme mezi našimi vysočinskými, hrubosrstými ovci zhlédli nějaké cizí. Naši pastevcí udělali našim ovčím na chlupaté uši cibulově žlutou skvrnu, abychom je rozeznali od Erroyových, jenž měl ve zvyku nechávat gereské ovce zabloudit na naši pastvu a pak tvrdit, že jsme je ukradli – i když to od doby, co můj otec vyznačil hranici v jasanovém lese, ještě neudělal.

Zatočili jsme na jih, abychom vyhledali našeho pastevece a jeho psy a řekli mu, aby Drumovy ovce vydělil a poslal je zpátky tam, kam patří. Potom jsme se znovu rozjeli na západ, abychom našli díru v plotě a nechali ji opravit. Canoc měl ve tváři temný, zachmuřený výraz. Alloc a já jsme se pokorně a tiše drželi za ním. Hnali jsme se po svahu pěkně svižně, když vtom Houser šlápl přední nohou na kluzkou břidlici schovanou v trávě, uklouzl a prudec se naklonil. Kůň se vyrovnal a Canoc zůstal v sedle. Právě sesedal, aby se podíval, jestli si Houser nezranil nohu, když jsem na šikmém kameni, kam by jeho noha došlápla, spatřil zmiji připravenou zaútočit. Vykřikl jsem a ukázal, Canoc se v polovině sesedání zarazil, pohlédl na mě, na hada, uvolnil levou ruku, švihl s ní smě-

rem k hadovi a znovu se dostal do sedla, to všechno v mžiku. Houser od zmije odskočil mohutným, čtyřnohým skokem.

Ležela na kameni jako zahozená ponožka, bezvládná a znetvořená.

Alloc i já jsme seděli na koni a ztuhle jsme na to civěli, s levou rukou toporně namířenou na hada.

Canoc uklidnil Housera a opatrně sesedl. Podíval se na zničeného tvora na kameni. Pak vzhlédl ke mně. Měl zvláštní výraz: přísný, divoký.

„Dobrá práce, synu,“ řekl.

Seděl jsem v sedle a tupě jsem zíral.

„Moc dobrá práce!“ přidal se Alloc s úsměvem od ucha k uchu. „Při Kameni, ten had byl pěkně velká potvora! Mohl brantora kousnout až na kost!“

Zíral jsem na otcovy svalnaté, hnědé, holé nohy.

Alloc sesedl, aby si mohl pozůstatky zmije prohlédnout, protože rudé hříbě se k nim odmítalo přiblížit. „Je zničená!“ prohlásil. „To je práce silného oka! Podívejte, tady má jedové zuby. Hnusné zvíře.“ Odplivl si. „Silné oko,“ zopakoval.

Namítl jsem: „Já jsem...“

Zmateně jsem se podíval na otce.

„Když jsem toho hada uviděl, byl už zničený,“ řekl Canoc.

„Ale ty přece...“

Zamračil se, i když to nebylo v hněvu. „Ty jsi ho udeřil,“ řekl.

„Je to tak,“ potvrdil Alloc. „Já jsem to viděl, mladý pane Orreku. Rychlý jako blesk.“

„Ale já jsem...“

Canoc mě pozoroval, přísně a pozorně.

Zkusil jsem mu to vysvětlit: „Bylo to jako jindy, když jsem to zkoušel – když se nic nestalo.“ Zarazil jsem se. Bylo mi do breku, jak náhle se to všechno seběhlo a jak jsem z toho byl zmatený, protože to vypadalo, že jsem udělal něco, o čem jsem nevěděl. „Vůbec mi to nepřipadalo jiné,“ řekl jsem přiškrceným hlasem.

Otec se na mě ještě chvíli díval a potom řekl: „Ale bylo to.“ Načež se znovu vyšvihl na Housera. Alloc si musel chytit rudé hříbě, které ho nechtělo nechat znovu nasednout. Zvláštní okamžik pominul. Nechtěl jsem se podívat na to, co z hada zůstalo.

Jeli jsme dál k plotu a našli jsme místo, kudy Drumovy ovce prošly; vypadalo to, jako by kameny ze zdi někdo nedávno vytahal.

Dopoledne jsme strávili tím, že jsme zeď dali do pořádku tam i na jiných místech, kde potřebovala trochu vyspravit.

Byl jsem pořád tak vyvedený z míry tím, co jsem udělal, že jsem o tom nedokázal přemýšlet, a překvapilo mě, když o tom otec večer promluvil s matkou. Byl stručný a věcný, jak měl ve zvyku, a jí chvíli trvalo, než pochopila, že jí vypráví, jak jsem projevil svůj dar a možná jsem mu tím zachránil život. Potom byla i ona, stejně jako já, tak zmatená, že nedokázala zareagovat radostí, chválou nebo něčím jiným než úzkostí. „Takže ty zmi- je jsou tolik nebezpečné?“ řekla několikrát. „Nevěděla jsem, že jsou tak je- dovaté. Vždyť můžou být všude na kopcích, kde běhají děti!“

„Však jsou,“ řekl Canoc. „Vždycky byly. Naštěstí ne mnoho.“

To, že náš život je bezprostředně a stále ohrožen, bylo něco, co Canoc chápal jako fakt, ale Melle se s tím musela neochotně, proti svému srdci, poprat, aby tomu uvěřila. Nebyla žádný snílek, ale odjakživa byla před fyzickou újmou chráněna. Canoc ji chránil, ale nelhal jí.

„Náš dar měl po nich dřív jméno,“ řekl teď. „Lidé mu říkali ‚zmi- je‘.“ Podíval se na mě, jen tak mrkl, vážný a přísný, jako byl celou dobu od toho okamžiku na svahu. „Jejich jed a náš úder mají hodně podobného.“

Škubla sebou. Po chvíli řekla: „Vím, že jsi rád, že se dar podědil.“ Mu- sela sebrat odvalu, aby to řekla.

„O tom jsem nikdy nepochyboval,“ odvětil. Chtěl tím uklidnit jak ji, tak i mě, ale nejsem si jistý, jestli byl někdo z nás schopen takovou útě- chu přijmout.

Tu noc jsem ležel na posteli a zůstal vzhůru tak dlouho, jak může chlapec v tom věku zůstat vzhůru. Znovu a znovu jsem si procházel, co se stalo, když jsem spatřil tu zmi- ji, a byl jsem čím dál zmatenější a ztrá- penější. Když jsem nakonec usnul, měl jsem zmatené a ztrápené sny a probudil jsem se velice časně. Vstal jsem a sešel jsem dolů do stájí. Alespoň jednou jsem tam byl dřív než otec; brzy však přišel, zíval a pro- tíral si ospalé oči. „Ahoj, Orreku,“ pozdravil mě.

„Otče,“ řekl jsem, „chtěl bych... O tom hadovi.“

Maličko zvedl hlavu.

„Vím, že jsem použil ruku a oko. Ale myslím si, že jsem ho nezabil. Moje vůle... V ničem se to nelišilo. Bylo to úplně stejné jako tolikrát jin- dy.“ Začal jsem cítit v hrdle a pod víčky bolestivý tlak.

„Snad si nemyslíš, že to udělal Alloc?“ řekl. „Ten to v sobě nemá.“

„Ale ty... Tys ho udeřil...“

„Když jsem ho uviděl, byl už zničený,“ řekl, stejně jako den předtím, ale jak mluvil, jeho hlasem se mihl náznak pochopení, otázky nebo po- chybnosti. Zamyslel se. Do tváře, která byla ještě zjhlá spánkem, když jsem ho uviděl ve dveřích stáje, se vrátila tvrdost.

„Ano, udeřil jsem toho hada,“ řekl. „Ale až po tobě. Vím jistě, že jsi udeřil jako první. A udělal jsi to rychlou, silnou rukou a pohledem.“

„Ale jak potom poznám, kdy dar používám, když... když mi to připadá úplně stejné jako pokaždé, kdy jsem to zkusil a nešlo to?“

To ho zaskočilo. Stál tam, mračil se a přemýšlel. Nakonec řekl, skoro až váhavě: „Vyzkoušel bys to teď, Orreku, – na maličkosti – tady na tom býlí?“ Ukázal na maličký trs pampelišek mezi kameny na nádvoří nedaleko dveří do stáje.

Zíral jsem na ty pampelišky. Vzdušky se ve mně slzy a já jsem je nedokázal zadržet. Zakryl jsem si obličej rukama a rozplakal jsem se. „Já nechci, já nechci!“ křičel jsem. „Nemůžu, nemůžu, nechci!“

Přišel blíž, klekl si a objal mě. Nechal mě plakat.

„To nic, můj chlapče,“ řekl, když jsem se utišil. „To nic. Je to těžká věc.“ A poslal mě do domu, abych si šel umýt obličej.

Pak, ani po nějakou další dobu jsme už o daru nemluvili.

6

Několik dní jsme se pak s Allokem vraceli, abychom opravili a postavili plot kolem našich jihozápadních pastvin a dali tak pastevcům z druhé strany jasně najevo, že známe každý kámen z těch zdí a poznáme, jestli se s některým pohne. Třetí nebo čtvrtý den práce k nám přes dlouhé, svažité pastviny pod Malým srázem, územím, které dříve bylo cordským panstvím a teď patřilo k Drummantu, zamířila skupina jezdců. Ovce před jezdci utíkaly a chraptivě bečely. Muži jeli přímo k nám a jeli čím dál rychleji, jak vrcholek kopce přecházel do roviny. Byl mlhavý den, mraky ležely nízko. Byli jsme promočení drobným deštěm, který se na kopce snášel, a špinaví od toho, jak jsme brali do rukou mokré a zablácené kameny.

„Při Kamení, to je ta stará zmije osobně,“ zamumlal Alloc. Můj otec na něj vrhl pohled, který ho umlčel, a když jezdci přicválali přímo ke zdi, promluvil tichým, jasným hlasem: „Přeji ti dobrý den, brantore Ogge.“

Všichni tři jsme s obdivem pokukovali po jejich koních, protože to byla krásná zvířata. Brantor jel na nádherné medové klisně, která vypadala na jeho velikost příliš křehce. Ogge Drum měl kolem šedesáti let. Pas měl jako sud a krk jako býk. Na sobě měl černou suknicu a plášť, ale z jemné tkané vlny, ne plsti, a jeho kůň měl uzdu zdobenou stříbrem. Jeho holá lýtka se nadouvala svaly. Viděl jsem hlavně je, z jeho tváře jen

málo, protože jsem se mu nechtěl podívat do očí. Celý život jsem o bran-toru Oggem slyšel špatné věci; a to, jak se rozjel přímo na nás, jako by podnikal útok, a prudce zabrzdil teprve těsně před zdí, nepůsobilo uklidňujícím dojmem.

„Spravuješ plot svých pastvin, Caspro?“ řekl zvučným, nečekaně vřelým a žoviálním hlasem. „Taky užitečná práce. Mám muže, kteří umí dobře zdíť nasucho. Pošlu je sem, aby vám pomohli.“

„Dnes už končíme, ale stejně díky,“ odpověděl Canoc.

„Pošlu je i tak. Ploty mají koneckonců dvě strany, ne?“

„To mají,“ řekl otec. Mluvil vlídně, třebaže jeho tvář byla stejně tvrdá jako kámen, který měl v ruce.

Ogge si pohledem změřil Alloka a mne. „Jeden z těch mladíků je ten tvůj, co?“ řekl. Byla to rafinovaná urážka. Určitě věděl, že Canokův syn je chlapec, ne dvacetiletý muž. Vyplývalo z toho, že Casprův syn se nedá rozeznat od Casprova nevolníka, alespoň my tři jsme to tak pochopili.

„Ano,“ odpověděl otec. Neřekl mé jméno, nepředstavil mě, dokonce se na mě ani nepodíval.

„Napadlo mě,“ začal Ogge, „že teď, když naše země sousedí, bych chtěl tebe a tvou paní pozvat, abyste nás v Drummantu navštívili. Jestli za den nebo dva pojedou kolem tvého domu, najdu tě tam?“

„Najdeš,“ řekl Canoc. „A budeš vítán.“

„Dobře, dobře. Zastavím se.“ Ogge zvedl ruku k nedbalému, veselému pozdravu, na místě otočil svou klisnu a klusem vyrazil v čele svého nepočetného oddílu kolem zdi.

„Ach,“ povzdechl si Alloc. „To je krásná žlutá klisnička.“ Byl stejně zažraný koňák jako můj otec. Oba toužili vylepšit naši stáj a sprádali plány, jak to udělat. „Kdybychom k ní za rok za dva mohli pustit Hou-sera, to by mohlo být hříbátko!“

„A co bychom za ně zaplatili,“ řekl ostře Canoc.

Od toho dne byl napjatý a často mrzutý. Řekl matce, aby se připravila na Oggeho návštěvu, a ona to samozřejmě udělala. Potom čekali. Canoc nejezdil daleko od kamenného domu, protože nechtěl, aby musela Oggeho přijmout sama. Přijel až za půl měsíce.

Přivezl si s sebou i družinu složenou z mužů, kteří patřili k jeho rodu a k jiným rodům na jeho panství; nebyly v ní žádné ženy. Otec byl tak hrdý, že i to bral jako urážku. Nenechal to bez povšimnutí. „Mrzí mě, že s tebou nepřišla tvá žena,“ řekl. Ogge se začal omlouvat a vymlouvat, prohlásil, že jeho žena je hodně vytížená starostmi o domácnost a není

úplně zdravá. „Ale těš se, že vás přivítá v Drummantu,“ řekl a otočil se k Melle. „Za starých časů se víc jezdilo po kraji a navštěvovalo mezi panstvími. Dopustili jsme, aby naše staré vysočinské tradice srdečnosti upadly. Dole ve městech, kde máš všude kolem sebe sousedů jako vran na mršině, jak se říká, je to určitě jiné.“

„Je to velice jiné,“ řekla pokorně matka, zastíněná jeho hlučným hlasem a mohutným, neforemným tělem, které jako by v sobě vždy mělo potlačenou hrozbu.

Najednou se otočil ke mně. „A tohle bude tvůj chlapec, kterého jsem onehdy viděl,“ řekl. „Caddard, že?“

„Orrec,“ opravila ho matka, protože já jsem nebyl schopen promluvit, i když se mi podařilo sklonit hlavu.

„No tak, podívej se nahoru, Orreku, ukaž mi svou tvář,“ řekl ten mohutný hlas. „Bojíš se Drumova oka, co?“ Znovu se rozesmál.

Srdce mi bušilo nahoře v hrudi tak prudce, že mě to málem dusilo, ale přinutil jsem se zvednout hlavu a podívat se do toho velkého obličej, který nade mnou visel. Oggeho oči nebylo pod těžkými, svěšenými víčky skoro vidět. Dívaly se z těch vrásek a váčků, vytrvalé a prázdné jako oči hada.

„A doneslo se ke mně, že jsi projevil svůj dar.“ Zalétl pohledem k otci.

Alloc samozřejmě vyprávěl příhodu se zmijí každému na našem panství. Je úžasné, jak rychle se na Vysočině, kde to vypadá, že nikdo nemluví s nikým jiným než se svými nejbližšími příbuznými, a ani s nimi často, šíří zprávy.

„Projevil,“ řekl Canoc. Podíval se na mě, ne na Oggeho.

„Takže dar se podědil, navzdory všemu,“ řekl Ogge tak vřelým, blahopřejným tónem, až jsem nedokázal uvěřit, že to myslel jako bezostyšnou urážku mé matky. „Ničení, to je něco – rád bych tu schopnost vidět! Jak víte, v Drummantu máme jenom ženy z casprovského rodu. Dar v sobě samozřejmě mají, ale neumějí ho předvést. Třeba by nám mohl udělat ukázkou tady mladý Orrec. Chtěl bys, chlapče?“ Ten silný hlas byl bodrý, naléhavý. Odmítnout nebylo možné. Já jsem neřekl nic, ale ze zdvořilosti jsem musel nějak zareagovat. Přikývl jsem.

„Dobrá, tak my ti nacytáme nějaké hady, než přijedeš. Co? Nebo můžeš zbavit naši starou stodolu krys a kořat, jestli budeš chtít. Rád slyším, že se dar podědil,“ obrátil se s toutéž hřmotnou bodrostí k otci, „protože mě napadlo, že bychom si mohli popovídat o mé vnučce, dceři mého nejmladšího syna, až přijedete do Drummantu.“ Vstal. „Jak vidíš, nejsem takový netvor, jak ti možná vyprávěli,“ řekl matce. „Poctíš nás tedy v květnu návštěvou, až budou cesty suché?“

„S radostí, pane,“ řekla Melle, také vstala a sklonila hlavu nad rukama zkříženými v konečcích prstů, což bylo v Nížínách gesto zdvořilé úcty, nám naprosto cizí. Ogge na ni upřel pohled. Vypadalo to, jako by se mu teprve tím gestem zviditelnila. Předtím se na žádného z nás pořádně nepodíval. Ona tam stála, zdvořilá a nad věcí. Svou krásou, jemností kostí, bystrostí, křehkou vitalitou se nepodobala žádné ženě z Vysočiny. Viděl jsem, jak se jeho mohutná tvář změnila, jak ztěžkla emocemi, které jsem nedokázal rozluštit – úžasem, závistí, touhou, nenávistí?

Zavolal na své druhy shromážděné kolem stolu, který jim matka přichystala. Vyšli na dvůr ke koním a s řinčením odjeli. Matka se podívala na pozůstatky hostiny. „Najedli se dobře,“ řekla s pýchou hostitelky, ale také smutně, protože z dobrot, které velice pečlivě a pracně přichystala, nezbylo vůbec nic.

„Jako vrány na mršině,“ poznamenal velice sžíravě Canoc.

Krátce se zasmála. „On není diplomat,“ řekla.

„Nevím, co je. Ani proč přijel.“

„Vypadá to, že přijel kvůli Orrekovi.“

Otec se na mě podíval, ale já jsem tam stál, jako bych vrostl do země. Chtěl jsem to slyšet.

„Možná,“ řekl. Viditelně se snažil rozhovor alespoň odložit do doby, kdy tam nebudu a neuslyším jej.

Matka takové zábrany neměla. „To mluvil o zasnubách?“

„Věk by ta dívka měla správný.“

„Orrekovi není ani čtrnáct!“

„Jí bude o něco míň. Dvanáct nebo třináct. Ale po matce je z casprovského rodu.“

„To chcete zasnubit dvě děti?“

„Není to nic nezvyklého,“ řekl Canoc. Jeho hlas byl čím dál chladnější. „Vždyť by to byly jenom zasnuby. Svatba by byla až po letech.“

„Je to příliš brzy na jakékoli dohody.“

„Může být nejlepší tyhle věci pojistit a dát ve známost. Na manželství hodně záleží.“

„Nechci o tom ani slyšet,“ řekla a zavrtěla hlavou. Její tón nebyl vůbec vzpurný, ale nestávalo se často, aby se otevřeně postavila na odpor. Otce, který byl už tak dost napnutý, to možná zahnal dál, než by jinak zašel.

„Nevím, o co Drumovi jde, ale jestli nabídne zasnuby, je to velkorysá nabídka a my ji budeme muset zvážit. Na západě žádná jiná dívka z pravého casprovského rodu není.“ Canoc se na mě podíval a já jsem si

chtě nechtě vzpomněl, jak se dívá na hříbata a klisničky, tím zadumaným, hodnotícím pohledem, co by z nich asi mohlo být. Potom se otočil a řekl: „Jenom mi nejde do hlavy, proč by měl takovou nabídku udělat. Třeba to myslí jako odškodnění.“

Melle se na něho překvapeně podívala.

Musel jsem se nad tím zamyslet. Myslel tím odškodnění za ty tři ženy, které by si byl býval mohl vzít, aby udržel svůj rodokmen ryzí, ženy, o které ho Ogge připravil, a tak ho donutil z trucu odjet a opatřit si nevěstu, která neměla vůbec žádný rodokmen?

Matka zrudla. Zrudla tak, jak jsem to u ní ještě neviděl, tak, že její čisté hnědá kůže byla tmavá jako zimní západ slunce. Opatrně řekla: „Tys čekal – odškodnění?“

Canoc uměl být natvrdlý jako balvan. „Bylo by to spravedlivé,“ prohlásil. „Mohlo by se tím spravit několik plotů.“ Přešel přes místnost. „Daredan nebyla stará. Nebyla tak stará, aby nemohla Sebbovi Drumovi porodit tuto dceru.“ Vrátil se k nám a zastavil se, s pohledem sklopeným, zamýšlený. „Jestli nám tu nabídku udělá, budeme ji muset zvážit. Drum je zlý nepřítel. Mohl by být dobrý přítel. Jestli navrhuje přátelství, musím je přijmout. A Orrec by měl tak dobrou šanci, v jakou jsem ani nedoufal.“

Melle neřekla nic. Svůj nesouhlas již dala najevo a dál nebylo co k tomu říct. Zvyk zasubovat děti pro ni možná byl nový a odpudivý, ale zásadu dobré partie pro dítě, využití sňatku k finančnímu a společenskému zisku, znala velice dobře. A ve věcech přátelství a nepřátelství mezi panstvími a uchování rodu byla cizinec, nezasvěcenec, který musí věřit znalostem a úsudku mého otce.

Ale já jsem měl své představy a v situaci, kdy tam byla matka, na mé straně, jsem promluvil nahlas. „Ale když se zasnoubím s tou dívkou z Drummantu, co bude s Gry?“ zeptal jsem se.

Canoc a Melle se otočili a podívali se na mě.

„Co by mělo být s Gry?“ řekl Canoc. Nebylo u něho obvyklé, aby takto dělal hloupého.

„Kdybychom se Gry a já chtěli zasnoubit.“

„Jsi moc mladý!“ vyrazila ze sebe matka a pak pochopila, kam se tím dostala.

Otec chvíli stál a mlčel. „Mluvili jsme o tom s Ternokem,“ řekl. Mluvil úsečně, těžce, větu za větou. „Gry je ze slavného rodu a má silný dar. Její matka si přeje, aby se zasnoubila s Annrenem Barem z Cordemantu, aby rodokmen zůstal ryzí. Zatím není nic rozhodnuté. Ale tahle dívka z Drummantu je z našeho rodu, Orreku. To je věc, která je velice důleži-

tá pro mne, pro tebe, pro naše lidi. Je to šance, kterou nemůžeme zahodit. Drum je teď náš soused a příbuzenství je cesta k přátelství.“

„S Roddamantem jsme byli přátelé vždycky,“ stál jsem si za svým.

„Já to nezpochybňuji.“ Stál a díval se na vypleněný stůl, navzdory svému rozhodnému projevu nerozhodný. „Nech to zatím být,“ řekl nakonec. „Drumovi třeba vůbec o nic nešlo. Je kam vítr, tam plášť. V květnu tam zajedeme a dozvíme se líp, co je v sázce. Třeba jsem ho špatně pochopil.“

„Je to sprosták, ale vypadalo to, že opravdu chce být přátelský,“ promluvila Melle. „Sprosták“ bylo nejhrušší slovo, jaké kdy o někom řekla. Znamenalo to, že se jí velice protiví. Ale z nedůvěry, která pro ni nebyla přirozená, neměla dobrý pocit. Tím, že viděla dobrou vůli tam, kde žádná nebyla, ji poměrně často vytvořila. Lidé z hospodářství pracovali s ní a pro ni ochotně; nejnerudnější farmáři s ní mluvili srdečně a nemluvné staré nevolnice se jí svěřovaly se svými stesky jako sestře.

Nemohl jsem se dočkat, až uvidím Gry a promluví si s ní o té návštěvě. Když jsme kvůli Oggeho rozmaru čekali, nemohl jsem se z domu vzdalovat, ale obyčejně jsem mohl chodit, kam se mi zachtělo, když jsem měl práci hotovou; a tak jsem další den odpoledne řekl matce, že jedu do Roddamantu. Pohlédla na mě svýma průzračnými očima a já jsem zčervenal, neřekla však nic. Zeptal jsem se otce, jestli si můžu vzít to rusé hříbě. Když jsem s ním mluvil, cítil jsem neobvyklou sebedůvěru. Viděl mě, jak jsem projevil dar našeho rodu, a slyšel o mě mluvit jako o potenciálním ženichovi. Nepřekvapilo mě, když řekl, že si hříbě můžu vzít, aniž by mi připomněl, že mu nemám dovolit lekat se dobytka a mám ho pronést, poté co ho nechám běžet, jak by to byl udělal, když jsem byl třináctiletý chlapec a ne třináctiletý muž.

7

Vyrazil jsem, starostlivý a důležitý jako každý muž. Hřebeček Hvízdák měl krásný, pružný krok. Na širých svazích Dlouhých luk byl jeho cval plynulý jako ptačí let. Nevšímal si skotu, který se po něm díval, choval se dokonale, jako by i on uznával mou novou autoritu. Měl jsem z nás obou radost, když jsme dojeli, stále cvalem, k roddamantskému kamennému domu. Nějaká děvečka odběhla říct Gry, že jsem přijel, a já jsem zatím pomalu provedl Hvízdáka po dvoře, aby se zchladil. Byl to tak vysoký, tak velkolepě vyhlížející kůň, že i ten, kdo byl s ním, si musel

připadat skvělý a obdivuhodný. Naparoval jsem se jako páv, když přes nádvoří přiběhla Gry, aby nás radostně přivítala. Hřebeček na její dar samozřejmě zareagoval: s velkým zájmem se na ni podíval, naklonil uši dopředu, postoupil o krok k ní, maličko sklonil hlavu a přitlačil své mohutné čelo na její. Přijala ten pozdrav důstojně, promnula mu chocholku, zlehka mu foukla do nozder a chvíli na něho mluvila tichými zvuky, kterým říkala zvířecí řeč. Mně neřekla nic, ale měla zářivý úsměv.

„Až se zchladí, mohli bychom si zajít k vodopádu,“ navrhl jsem, a tak, když Hvízdákovi dali ve stáji trochu sena a pár hrstí ovsu, jsme se s Gry vydali údolím nahoru. Asi tak míli proti proudu mlýnského potoka se dva přítoky sbíhaly v tmavé, úzké rozsedlině a skákaly přes balvany do hluboké tůně. Divoké azalky a keře černých vrb se kývaly ve vytrvalém chladivém větru od padající vody. Mezi nimi se neustále skrýval ptáček, který zpíval píseň na tři noty, a u dolní tůně hnízdil černý kos. Jakmile jsme tam přišli, začali jsem se brouzdat. Pak jsme se krčili pod vodopádem, lezli po skalách, plavali, prali se a pokřikovali, až jsme nakonec vyšplhali na vysoký, široký skalní výstupek, který trčel na slunce. Tam jsme si lehli, abychom uschli. Bylo to začátkem jara, nebylo nijak zvlášť teplo a voda byla přímo ledová, ale my jsme byli jako vydry, chlad jsme vůbec necítili.

Neměli jsme pro ten výstupek žádné jméno, ale už roky to bylo místo, kam jsme si chodili povídat.

Chvíli jsme leželi, prudce oddechovali a nasávali do sebe sluneční paprsky. Ale já jsem byl plný toho, co jsem potřeboval říct, a docela brzy jsem s tím začal. „Včera u nás byl brantor Ogge Drum,“ oznámil jsem Gry.

„Jednou jsem ho viděla,“ odvětila. „Když mě tam máma vzala na lov. Vypadá, jako by spolkl sud.“

„Je to mocný muž,“ řekl jsem škrobeně. Chtěl jsem, aby uznala Oggovu důležitost a mohla tak náležitě ocenit, jakou dělám oběť, když se vzdávám šance, abych se stal jeho zetěm. Ale o tom jsem jí vlastně ještě neřekl. Teď, když ta chvíle přišla, jsem těžko hledal slova.

Leželi jsme na bříše na vyhráté, hladké skále jako dvě hubené ještěřky. Hlavy jsme měli blízko u sebe, abychom mohli mluvit tiše, jak to Gry měla ráda. Nebyla tajnůstkářská a uměla zařvat jako divoká kočka, ale byla ráda, když se mluvilo potichu.

„Pozval nás na květen do Drummantu.“

Nic.

„Řekl, že mě chce seznámit se svou vnučkou. Je po matce z casprovského rodu.“ Zaslechl jsem ve svém hlase ozvěnu otcova.

Gry ze sebe vydala nějaký nezřetelný zvuk a dlouho neříkala nic. Oči měla zavřené. Zcuchané mokré vlasy jí zakrývaly tu stranu obličeje, kterou jsem viděl; druhou stranu měla položenou na skále, jako by to byl polštář. Napadlo mě, že usne.

„A uděláš to?“ zašeptala.

„Jestli se seznámím s jeho vnučkou? Samozřejmě.“

„Jestli se zasnoubíš,“ řekla. Oči měla stále zavřené.

„Ne!“ vyhrkl jsem, pobouřeně ale nejistě.

„Určitě ne?“

Po krátké odmlce jsem s menším pobouřením, ale o nic větší jistotou řekl: „Ano.“

„Matka mě chce zasnoubit,“ řekla Gry. Otočila hlavu, takže se teď dívala přímo před sebe, s bradou položenou na kameni.

„S Annrenem Barrem z Cordemantu,“ řekl jsem. Byl jsem na sebe pyšný, že to vím. Gry z toho radost neměla. Protivilo se jí, že o ní někdo mluví. Chtěla žít neviditelně, jako ten pták v černých vrbičkách. Neřekla vůbec nic a já jsem si připadal hloupě. Abych se omluvil, řekl jsem: „Můj otec a tvůj otec o tom mluvili.“ I teď mlčela. Ona se mě zeptala, tak proč bych se já nemohl zeptat jí? Ale bylo to těžké. Nakonec jsem se přinutil: „A uděláš to?“

„Nevím,“ zašeptala přes stisknuté zuby, bradu na kameni, pohled upřený přímo před sebe.

Pěkná odměna za to, že jsem na její otázku tak horlivě odpověděl ne, pomyslel jsem si. Já jsem byl připraven vzdát se kvůli Gry Drumovy vnučky, a ona nebyla ochotná vzdát se kvůli mě tohohle Annrena Barreho? To mě palčivě bolelo. „Vždycky jsem si myslel...“, vyhrkl jsem. Pak jsem se zarazil.

„Já taky,“ zašeptala Gry. A po chvíli dodala, tak tiše, že její slova téměř zanikla v hukotu vodopádu: „Řekla jsem matce, že se nezasnoubím dřív, než mi bude patnáct. S nikým. Otec souhlasil. Ona se zlobí.“

Najednou se převrátila na záda a upřela oči do nebe. Udělal jsem totéž. Naše ruce byly blízko sebe, ležely na skále, ale nedotýkaly se.

„Až ti bude patnáct,“ řekl jsem.

„Až nám bude patnáct.“

To bylo na dlouhou dobu jediné, co jsme řekli.

Ležel jsem na slunci a cítil jsem štěstí jako sluneční paprsky, které mnou prosvítají, jako sílu skály pod sebou.

„Přivolej toho ptáka,“ zašeptal jsem.

Zahvízdala tři tóny a z kývajícího se houští pod námi přišla zpěvavá, pohotová odpověď. Po minutě pták zavolal znovu, ale Gry neodpověděla.

Mohla si ptáka přivolat na ruku, aby se jí posadil na prst, ale neudělala to. Když se u ní síla začala vloni projevovat naplno, hrávali jsme s jejím darem nejrůznější hry. Nechala mě třeba čekat na mýtině v lesích a já jsem nevěděl, co přijde, takže jsem čekal v napjatém střehu jako lovec, a najednou jsem uviděl, jak na kraji mýtiny stojí laň se svými koloušky. Vždycky mě to zaskočilo. Anebo jsem ucítil lišku a rozhlížel jsem se tak dlouho, až jsem uviděl lišku, jak sedí v trávě ani ne šest stop ode mě, klidná jako domácí kočka, s ocasem elegantně stočeným kolem tlapek. Jednou jsem ucítil ostrý puch, ze kterého se mi naježily vlasy na hlavě a chloupky v podpaží, a uviděl jsem, jak přes mýtinu našlapuje medvěd, těžkopádně, tiše. Ani se na mě nepodíval a zmizel v lese. Nedlouho nato Gry vklouzla na mýtinu a ostýchavě se usmála. „Líbilo se ti to?“ V případě medvěda jsem přiznal, že jeden úplně stačí. Řekla jen: „Žije na západním výběžku hory Airn. Přišel sem po proudu Povodňové, jak chytal ryby.“

Mohla ze vzduchu přivolat jestřába, nebo přesvědčit pstruha z tůně pod vodopádem, aby vyskočil do vzduchu. Uměla dovést roj včel tam, kde je včelař chtěl mít. Jednou, když měla rozpustilou náladu, nechala mrak komárů pronásledovat jednoho pastevce přes celé mokřiny pod Červenou mohylou. Schovaní v mohyle, sledovali jsme, jak se ten ubožák plácá, prudce mění směr, mává kolem sebe rukama a šílenými skoky se jim snaží uniknout. Krutě jsme se smáli, až jsme frkali a z očí nám tekly slzy.

Ale tenkrát jsme byli děti.

Když jsme teď leželi vedle sebe a hleděli nahoru do jasného nebe a na větve neposedných listů, které se přes ně kývaly, zdola ohřívání teplou skálou a shora sluncem, mým poklidným štěstím se přikradla myšlenka, že jsem Gry přijel říct víc než jen jednu věc. Mluvili jsme spolu o zásnubách. Ale já ani ona jsme neřekli nic o tom, jak se ve mně probouzí síla.

Od události se zmijí uplynulo už víc než půl měsíce. Za celou tu dobu jsem Gry neviděl, nejprve proto, že jsem jezdil s otcem a s Allokem spravovat ovčí ploty, a pak proto, že jsme museli doma čekat na Oggeho návštěvu. Když slyšel o zmiji Ogge, určitě o ní slyšela i Gry. Přesto nic neřekla. A já jsem taky nic neřekl.

Myslím, že čekala, až o tom začnu já. A pak mě napadlo, že možná čeká, až svou sílu ukážu. Předvedu ji tak přirozeně a lehce, jak to udělala ona, když zahvízdala na toho ptáka. Jenže já nemůžu, napadlo mě. Rázem ze mě veškeré teplo vyprchalo, klid byl pryč. Nemůžu to udělat. Rázem do mě vjel hněv a zeptal jsem se sám sebe: Proč to musím udělat?

Proč musím něco zabít, zničit, zmařit? Proč mám takový dar? Já to neudělám, neudělám to...! Ale vždyť úplně stačí, abys rozvázal nějaký uzel, ozval se ve mně chladnější hlas. Řekni Gry, aby na kousku stuhy uvázala pevný uzel a potom ho pohledem rozvaž. To umí každý, kdo má dar. I Alloc to umí... A ten zlostný hlas zopakoval: Neudělám to, nechci, neudělám to!

Posadil jsem se a dal jsem si hlavu do dlaní.

Gry se vedle mě posadila. Poškrábala si téměř zahojený strup na útlé hnědé noze a na chvilku roztáhla své maličké hnědé prsty na nohách jako vějíř. Vězel jsem hluboko ve svém nenadálém strachu a hněvu, přesto jsem věděl, že chce něco říct, že se odhodlává promluvit.

„Posledně jsem byla v Cordemantu s matkou,“ řekla.

„Takže jsi ho viděla.“

„Koho?“

„Toho Annrena.“

„Ale toho jsem viděla už dřív,“ řekla. Úplně to téma pustila z hlavy. Pak pokračovala: „Bylo to kvůli velkému lovu. Na losy. Chtěli, abychom jim přivedly stádo, které schází kolem Renny z úbočí Airnu. Měli šest mužů se samostríly. Matka chtěla, abych jela s ní. Chtěla, abych přivolala losa. Já jsem odmítla. Ale ona řekla, že musím. Řekla, že mi lidé nebudou věřit, že dar mám, když ho nebudu používat. Já jsem řekla, že bych raději cvičila koně. Ona na to, že koně může cvičit každý, ale na přivolání losů potřebují nás. Řekla: ‚Nemůžeš ten dar zapírat, když je ho třeba.‘ A tak jsem jela na lov s ní. A přivolala jsem losy.“ Vypadalo to, jako by se dívala na nějaké losy, kteří k ní přišli vzduchem na naše vysoké sedátko. Zhluboka si povzddechla. „Přišli... Střelci pět z nich zastřelili. Tři mladé samce, starého samce a samici. Než jsme odjely, dali nám spoustu masa a darů – soudek medoviny, přízi a tkané zboží. Dali mi krásný šátek. Ukážu ti ho. Matka měla z toho lovu velkou radost. Dali nám taky nůž. Je moc krásný. Má rukojeť z losího rohu zasazenou do stříbra. Podle otce je to stará válečná dýka. Poslali ji jemu, jako žert. Hanno Corde řekl: ‚Vy nám dáváte, co potřebujeme, my vám, abyste nepotřebovali!‘ Ale otcí se líbí.“ Objala si rukama kolena a znovu si povzddechla, sice ne nešťastně, ale tak, jako by ji něco tížilo.

Nechápal jsem, proč mi tu historku vyprávěla. Nešlo o to, že by k tomu musela mít nějaký zvláštní důvod; říkali jsme si všechno, co nás potkalo, všechno, co nás napadlo. Nevychloubala se; neměla to ve zvyku. Nevěděl jsem, co pro ni lov na losy znamenal, jestli je z něj šťastná, jestli je na něj hrdá nebo ne. Třeba to nevěděla ani ona sama a vyprávěla

mi to, aby na to přišla. Třeba si tím vyprávěním říkala o mou historku, o můj triumf. Ale já jsem o tom mluvit nedokázal.

„Když voláš,“ začal jsem a zarazil jsem se.

Čekala.

„Jaké to je?“

„Nevím.“ Nerozuměla mé otázce. Pořádně jsem jí nerozuměl ani já sám.

„Když tvůj dar poprvé fungoval,“ zkusil jsem to jinak, „věděla jsi, že funguje? Bylo to jiné, než... než předtím, když nefungoval?“

„Ach tak,“ řekla. „Bylo.“ A to bylo všechno.

Čekal jsem.

„Prostě funguje,“ řekla. Zamračila se a zahýbala prstíky na nohách. Zamyslela se a nakonec řekla: „Je to jiné než tvůj dar, Orreku. Ty musíš použít oko a...“

Zaváhala a já jsem ji doplnil: „Oko, ruku, slovo a vůli.“

„Tak. Ale když voláš, stačí, když zjistíš, kde ten tvor je, a myslíš na něho. Samozřejmě je to u každého jiné, ale je to trochu, jako bys natáhl ruku nebo zavolal nahlas, jen s tím rozdílem, že většinou ruku ani hlas nepoužíváš.“

„Ale poznáš, kdy funguje.“

„Ano. Protože tam jsou. Poznáš, kde jsou. Cítíš to. A oni odpoví. Nebo přijdou... Je to, jako by mezi tebou a jimi byl provaz. Šňůra, nit, odsud,“ sáhla si na hrudní kost, „mezi tebou a jimi. Napnutá. Jako struna na houslích – víš? Stačí, když se jí dotkneš a ona zavolá.“ Musel jsem vypadat nechápavě. Gry zavrtěla hlavou. „Těžko se o tom mluví!“

„Ale když to děláš, poznáš, že to děláš.“

„Ovšem. Tu strunu jsem občas cítila ještě dřív, než jsem mohla volat. Jenom nebyla dost napnutá. Nebyla naladěná.“

Shrbeně jsem tam seděl a trápil se. Zkusil jsem něco říct o té zmiji. Nevyšlo ze mě nic.

Gry řekla: „Jaké to bylo, když jsi zabil tu zmiji?“

A tak mě jednoduše vysvobodila z mlčení.

Nedokázal jsem se s tím smířit. Začal jsem mluvit a rozbřečel jsem se. Jenom na chvíličku. Ty slzy mě rozzlobily, zahanbily. „Nebylo to nijaké,“ dostal jsem ze sebe. „Bylo to prostě – prostě nic. Snadné. Každý kolem toho nadělá. Je to hloupost!“

Vstal jsem, došel jsem na kraj skalní římsy, opřel jsem si ruce o kolena a nahnul jsem se daleko přes okraj, abych se podíval dolů do tůně pod vodopádem. Chtěl jsem udělat něco smělého, odvážného, ztřeštěného.

Otočil jsem se. „Poběž!“ řekl jsem. „Kdo bude první u tůně!“ V dalším okamžiku už Gry stála a skákala ze skály jako veverka. Vyhrál jsem já, ale odřel jsem si přitom obě kolena.

* * *

Odjel jsem na Hvízdákovi domů přes kopce zalité slunečními paprsky, provedl jsem ho, aby se zchladil, pak jsem ho vysušil a vyhrbělcoval, napojil ho a nakrmil, nechal jsem ho frkat ze svého stání na Stračku a vešel jsem do domu s vědomím toho, že jsem splnil své povinnosti, jak by to muž měl udělat. Otec neřekl nic, a tak to mělo být; bral jako samozřejmost, že jsem udělal, co jsem udělat měl. Matka nám po večeři vyprávěla příběh z Chamhanu, ságu o Bendramanech, kterou znala docela dobře od začátku až do konce. Vyprávěla nám, jak hrdina Hamneda zaútočil na město démonů, byl poražen jejich králem a uprchl do pouště. Otec poslouchal stejně pozorně jako já. Vzpomínám na ten večer jako na poslední – poslední z dobrých dní? Poslední z mého dětství? Nevím, co tam tenkrát skončilo, ale další den ráno jsem se probudil do jiného světa.

„Pojď se mnou ven, Orreku,“ vybídl mě otec pozdě dopoledne. Myslel jsem, že chce, abychom si spolu vyjeli na koni, ale on mě jenom odvedl kousek směrem k jasanovému remízku, kam na nás z domu nebylo vidět, do opuštěného, travnatého dolíku Jasanového potoka. Cestou nemluvil. Na svahu nad potokem se zastavil. „Předveď mi svůj dar, Orreku,“ řekl.

Řekl jsem, že poslouchat otce pro mne byla vždycky radost, i když to často nebylo snadné. A byl to zvyk zakořeněný velice hluboko, neporušený, celoživotní. Prostě mě nikdy nenapadlo, že bych ho neposlechl, nikdy jsem to nechtěl udělat. To, o co mě žádal, třeba bylo obtížné, ale vždycky to bylo možné, a i když jsem to nechápal, vždycky se ukázalo, že je to rozumné, že je to správné. Chápal jsem, o co mě teď žádá a proč mě o to žádá. Ale nechtěl jsem to udělat.

Pazourek a ocelová čepel vedle sebe mohou ležet léta, úplně tiše, ale jak se jimi udeří o sebe, vylétne jiskra. Vzpouora je věc okamžiku, teď, jako jiskra, jako požár.

Stál jsem čelem k němu jako vždycky, když mě oslovil jménem, a mlčel jsem.

Ukázal na shluk travin a svlačců kousek od nás. „Znič to,“ řekl. Jeho tón nebyl rozkazovačný, ale povzbudivý.

Stál jsem bez hnutí. Jednou jsem se na ten trs býlí podíval a pak už jsem se k němu očima nevrátil.

Otec chvíli počkal. Nadechl se. V jeho postoji se něco maličko změnilo, zvýšilo se napětí, ale pořád neříkal nic.

„Uděláš to?“ zeptal se nakonec, velice tiše.

„Ne,“ řekl jsem.

Znovu mezi námi zavládlo mlčení. Slyšel jsem tichou píseň potoka, z jasanového remízku zpěv ptáka a kravské bučení z pastviny dole u domu.

„Umíš to udělat?“

„Neudělám to.“

Znovu bylo ticho a pak řekl. „Není se čeho bát, Orreku.“ Jeho hlas byl vlídný. Kouzl jsem se do rtu a zatnul jsem pěsti.

„Já se nebojím,“ řekl jsem.

„Abys svůj dar ovládal, musíš ho používat,“ pokračoval Canoc, stále s tou vlídností, která mé odhodlání nahlodávala.

„Já ho nepoužiji.“

„Pak může on použít tebe.“

To bylo nečekané. Co mi Gry říkala o tom, jak využívá dar a dar využívá ji? Nedokázal jsem si to teď vybavit. Byl jsem zmatený, ale nechtěl jsem si to přiznat.

Zavrtěl jsem hlavou.

Pak se konečně zamračil. Dal hlavu zpátky, jako by stál proti soupeři. Když promluvil, vlídnost byla z jeho hlasu pryč. „Musíš svůj dar předvést, Orreku,“ řekl. „Když ne mně, tak jiným. Není to něco, v čem bys měl na výběr. Mít tu schopnost znamená sloužit jí. Budeš brantor Caspromantu. Zdejší lidé na tobě budou závislí tak, jako jsou teď závislí na mně. Musíš jim ukázat, že se na tebe mohou spolehnout. A naučit se používat svůj dar tím, že ho budeš používat.“

Zavrtěl jsem hlavou.

Po dalším nesnesitelném mlčení řekl, skoro šeptem: „Je to tím zabíjením?“

Nevěděl jsem, jestli se bouřím proti tomu, proti představě, že mým darem je zabíjení. Přemýšlel jsem o tom, ale ne moc určitě, i když jsem si často s hrůzou a nevolností vzpomněl na tu krysu, na zmiji... Věděl jsem zatím jenom to, že odmítám nechat se zkoušet, odmítám předvádět tuto strašlivou sílu, odmítám jí dovolit, aby byla tím, čím jsem já. Ale Canoc mi poskytl východisko a já jsem se ho chopil. Přikývl jsem.

Když to viděl, zhluboka si povzdechl a otočil se. Jinak na sobě své zklamání nebo netrpělivost znát nedal. Pak zalovil v kapse kabátu a vytáhl kousek šňůry. Vždycky u sebe nosil zbytky provázku, protože na

farmě se dají využít na tisíc způsobů. Udělal uzel a hodil tu šňůru na zem mezi nás. Neřekl nic, ale podíval se na ni a na mě.

„Nejsem pes, abych ti předváděl nějaké kousky!“ vybuchl jsem pronikavým, silným hlasem. Mezi námi po něm zůstalo hrozné, zvonivé ticho.

„Poslouchej, Orreku,“ řekl. „V Drummantu pes budeš, jestli se rozhodneš brát věci takto. Jestli nepředvedeš svůj dar, co si Ogge pomyslí, co bude říkat? Jestli se odmítneš učit využívat svou moc, naši lidé se nebudou mít na koho obrátit.“ Zhluboka se nadechl a hlas se mu na chvíli roztrásl hněvem. „Myslíš si, že já rád zabívám krysy? Jsem snad teriér?“ Zarazil se, podíval se stranou a nakonec řekl: „Přemýšlej o své povinnosti. O naší povinnosti. Přemýšlej o ní, a až ji pochopíš, přijď za mnou.“

Shýbl se, sebral ze země ten kus provázku, rozvázal jej prsty, dal si jej zpátky do kapsy a odkráčel vzhůru, směrem k jasanovému remízku.

Když na to teď vzpomínám, myslím na to, jak zachránil ten kousek provázku, protože provaz se sháněl těžko a nesmělo se s ním plýtvat, a je mi znovu do breku; ale tentokrát by to nebyly slzy hanby a zlosti, které jsem proléval, když jsem ten den odcházel údolím potoka od toho místa.

8

Od té chvíle to mezi otcem a mnou nemohlo být už nikdy jako dřív, protože teď mezi námi ležel jeho požadavek a mé odmítnutí. Jeho chování ke mně se však nezměnilo. Několik dní se k té věci nevrátil. A když to udělal, ne tak, že by mi něco nařídil, ale zeptal se, skoro jako by o nic nešlo, jednou odpoledne, když jsme se vraceli od naší východní hranice. „Už jsi připravený vyzkoušet svou sílu?“

Mé odhodlání však kolem mne vyrostlo jako zeď, kamenná věž, v níž jsem byl chráněn před jeho požadavky, před jeho otázkami a před vlastními otázkami. Odpověděl jsem mu hned: „Ne.“

Moje rázná jistota ho zřejmě zaskočila. Nijak neodpověděl. Nepromluvil na mě po celý zbytek cesty domů. Nepromluvil na mě po celý zbytek dne. Vypadal unaveně a vážně. Matka si toho všimla a pravděpodobně uhodla příčinu.

Další den ráno mě pod záminkou, že mi chce vyzkoušet kabát, který mi šije, požádala, abych k ní přišel nahoru do pokoje. Když jsem tam pak stál s rukama rozpráženýma jako slaměný panák a ona kolem mě chodila po kolenou, vytahovala lýkové stehy a vyznačovala si dírky na knoflíky, řekla přes špendlíky v ústech: „Tvůj otec si dělá starosti.“